

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Комисия за изработване на проект за
Конституция на България

ПРОТОКОЛ

На 4 юли 1991 г. се проведе заседание на Комисията по изработване на проект за Конституция на България при

ДНЕВЕН РЕД:

ОБСЪЖДАНЕ НА НАПРАВЕНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ТРЕТОТО ЧЕТЕНЕ НА ПРОЕКТА ЗА КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ.

Към протокола се прилага списък на присъствувалите.

Заседанието беше открито в 9 ч. и 45 м. и ръководено от председателя на комисията г-н Гиньо Ганев.

- 0 -

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Сега ние ще вървим по последователността на текстовете, така както те са сложени в проекта. Ще ги разглеждаме и докъдето стигнем. Ще внесем в залата нашите предложения. Там където едно предложение по текст има връзка с материя, по-късно разположена в Конституцията, по изключение ще обсъждаме тези проблеми свързано, за да може логиката ни да бъде цялостна.

Ще спазим правилника да разглеждаме предложения, подписани от най-малко 40 души народни представители. Но това не
НЧ/МТ

трябва да се абсолютизира в следния смисъл: когато видим като комисия, че някой неща не са добре редактирани и просто очевидно се налага да бъдат поправени, без да търсим цифрата 40 души, тук като преценим, това ще го предложим от името на комисията. Това не значи, че ние ще тръгнем сега да преразглеждаме и да прередактираме целия конституционен текст.

Първото предложение...

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Преди първото предложение, във връзка с уводните Ви забележки - все пак би трябвало да се уточним по какъв начин ще процедираме, тъй като се оказва, че вестниците днес съобщават, че има 60 предложения, не знам някой преброил ли ги е, на мене тази цифра ми се струва занижена. Ако ние сега си поставим за цел да обсъдим подробно и по същество стотина предложения, имаме два варианта - или да предложим наред с тези предложения като решение на Народното събрание една дата 17 юли 1992 година за саморазпускане на Народното събрание или пък както тук се подхвърли преди да влезете - да пристъпим към писането на нов проект за Конституция.

Тъй като от повечето предложения ми се струва, че трябва първо да се занимаем с чл. 1, ал. 1 - дали това е Република с парламентарно управление или с президентско управление.

Въпросът ми е към Вас - как да процедираме, за да можем да завършим третото четене най-късно в петък края на деня.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Г-жа Ананиева иска думата.

НОРА АНАНИЕВА: В този смисъл Конституционната комисия заседава два дни във Ваше отсъствие. Не знам защо във Ваше отсъствие. Първо питам, след като това е решаващият момент.

И второ в тези два дни бяха направени не само внушения, но колегите много настойчиво помолиха ние да не внасяме усложнения в този трети етап, да сведем до минимум, по възможност да изтеглим предложения. И аз поех такъв ангажимент, пресата вече е написала, че БСП си изтегля предложенията, за да не усложнява нещата. Изведнъж тази сутрин ние се затрупваме с предложения, за голямо изумление подписани от председателя на Конституционната комисия.

Все пак ние къде бяхме досега? Даже е нелепо.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Има ли други квалификации освен тази?

НОРА АНАНИЕВА: Аз се извинявам за квалификацията, но съм много неприятно изненадана.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз предлагам следното: това, че предложенията изглеждат много нищо не значи. Не искам да се ангажираме със срок, това ще зависи от цялата зала, непременно в петък да сме гласували и последния текст - аз не знам това кое го налага.

Нека да започнем да вървим. Мен ми се струва, че някой от предложенията могат да се сумират, защото не са пръснати. Опитаме се тази сутрин това да се направи, не знам дали е сторено. И мисля, че трябва да се отнесем с уважение към всичко, което е направено и даже да се оттегли предложение тогава, когато се убедим че това е така. Да направим един преглед на целия проект последователно - ще ни даде възможност да направим наистина според мен редакции, които са много по-коректни, ако има такива неща. Аз мисля, че към всичко се отнасяме много толерантно. Там където Конституционната комисия е работила без аз да участвам и е стигнато до един резултат, разбира се, че той ще бъде приет. Сега ще започнем от чл. 1, г-жа Ананиева, щом в срока до 8 ч. снощи са направени предложения. И в това нищо лошо няма. Ние губим време сега за нещо, което като квалифицирани хора можем да направим бързо. Това, което е направено, ще се каже, че е направено и ще вървим нататък.

Разглеждано ли е предложението на г-н Христо Аврамов вместо преамбюл да се запише един текст, който той предлага и предложението на г-жа Ананиева да се възстанови преамбюла?

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Обединихме се около текста на Георги Аврамов. Текстове са два - на Христо Аврамов и на Георги Аврамов и ние се обединихме около текста на Георги Аврамов.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Изниква един процедурен въпрос. Става дума, че ние обсъждаме нещо, без да го имаме тук, само част от новите предложения и то не всички. Така че трябва да се движим

текст по текст, трябва да имаме свитъкът на всички предложения, за да можем да се ориентираме.

Второто, което предлагам е, когато гледаме определени текстове ние ясно да се произнасяме по тях - какво отхвърляме и какво приемаме. И това, което отхвърляме - да помолим колегите, които са инициатори на тези предложения да не настояват прекалено. Защото аз виждам, че някой, които си направиха предложенията на второ четене и тези предложения са отхвърлени, изцяло са ги възобновили сега при третото четене.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Разбира се. Аз искам още веднъж да кажа - това служи всичко като един повод да се разгледа материята още веднъж сериозно и мисля, че много по-бързо ще стане.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Ние сме минали преамбюла и сме го приели. Много моля да не се връщаме.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Няма да се връщаме.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Защо ще го четем сега? Ние всички го знаем. Който не го знае да си го прочете.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Да го внесем без да го гледаме повече?

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Да, разбира се. Ние сме го приели.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Въпреки, че е разгледан текста на г-жа Ананиева за чл. 5, нова алинея "Престъпленията и наказанията за тях се установяват със закон", снощи с подписите на 45 души се настоява същото отново да се гледа. Какво да решим?

НОРА АНАНИЕВА: Защото тези 45 не са били на Конституционната комисия.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Какво от това? Потвърждава ли се това становище?

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Г-н Ганев, имаше и други предложения - да отпадне обратната сила на закона и т.н. Ние се обединихме около това да поддържаме текста.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Като казвам Красен Станчев, той, Георги Аврамов и т.н. - много предложения във връзка с това ал. 2 на чл. 11, даже за да се препотвърди това, което е решено - "Нито една политическа партия и идеология не може да се обявява за държавна". Да отпадне.

С мотиви, че в ал. 1 е провъзгласен принципа на плурализма. Затова многопартийността и разнообразието на мненията и идеологиите се подразбира. Второ, защото е казано в ал. 3 на чл. 1 "Никоя част от народа, политическа партия или друга организация и т.н. не може да присвоява част или усвояването на държавния суверенитет". И трето, защото вече учреденият Конституционен съд с неговите права не може да даде тълкувание на тази алинея, която противоречи на ал. 1 от същия член и на чл. 1, ал. 3.

По това предложение?

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Има логика в това, което казват, но аз настоявам текстът да остане, защото ние излизаме от едно минало, което трябва да се отрече.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Обединяваме се около това. Докладва се със становище да не се приема това.

Предложения във връзка с чл. 12, ал. 2. В тази алинея, която много пъти беше дискутирана по време на целия ход на подготовката на проекта, както виждате и пред себе си, говори, че сдруженията на гражданите не могат да си поставят политически цели и да имат дейност, присъща на политически партии.

Едно предложение "сдруженията на гражданите са структури на гражданското общество в България (това е повече като мотив) и че те като си поставят политически цели могат да се регистрират по реда на чл. 11, ал. 3". Това е едно обяснение. Разбира се, че могат и като се регистрират, те ще се превърнат...

По другото предложение, на друга група народни представители - Георги Аврамов, Петър Стайков, Гайтанджиев, Драгомир Драганов, Сотиров, Любомир Иванов и т.н. е да отпадне ал. 2 на чл. 12.

И мотивите - г-н Стоилов, прочетете ги, ако обичате.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Термините "политически цели и политическа дейност" са крайно неясни. Дали например сдружения с идеална цел за защита на правата на жените и на учениците върши политическа дейност, когато критикува правителството? Ясно е, че не това

се има предвид. То е подразбиращ се въпрос.

Второ, подразбирането, че добавката "присъщи на политическите партии" нещо пояснява е голяма заблуда. Възниква въпросът дали на политическите партии са присъщи като защита правата на човека, околната среда... Къде е границата между разрешена и неразрешена политическа дейност?

Трето, правото на сдружаване не е уредено като свобода. Като цяло този член е крачка назад в сравнение с разпоредбите на действащата Конституция - чл. 52, ал. 1 и чл. 54 от Конституцията, като в същото време ограничават правото предвидено в чл. 22 на международния Пакт за гражданските и политическите права - ал. 1 и 2, които гласят: "Всяко лице има право на свободно сдружаване с други лица, включително и правото да образува и да членува в профсъюзи за защита на своите интереси". Второ "упражняването на това право на подлежи на никакви ограничения, освен такива, предвидени в закон и необходими в едно демократично общество в интереса на националната сигурност, обществената безопасност, обществения ред за защита на народното здраве и морала, или за защита на правата и свободите на другите".

Четвърто, в съответствие с тези текстове бяха създадени много сдружения, които независимо дали това се харесва някому, промениха облика на България. Сега се получава, че в бъдеще на подобни сдружения се налагат неопределени ограничения. След като чл. 1, ал. 2 от проекта за Конституция гласи, че "цялата държавна власт произтича от народа", то защо на този народ да не му се вярва, когато той преследва политически цели? Само чрез партии ли трябва той да участва в политическия живот?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това са по-развитите мотиви на групата народни представители. По текста?

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Г-н Ганев, аз просто за себе си съм решил въпроса. На всяко предложение, изхождащо от "Екогласност" и Зелената партия ще гласувам отрицателно. Искам да Ви убедя и Вие да правите същото, защото ...

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Г-н Воденичаров, моля Ви се, няма да Ви позволя този език, където и да го кажете и с каквато и усмивка да го произнасяте. Дотук да спрем. Това имате право

да го правите в парламентарната зала, което не споделям.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Категорично отрицателно се отнасям към това предложение. Политическият живот в България се осъществява от политически партии и нищо въвн от тях. Който иска да членува в политическа партия, да заповяда в политическия живот.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Странно е, но го поддържате. Има ли други мнения? Г-н Обретенов, имате думата.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Аз споделям мотивировката, че трябва да отпадне този въпрос. Първоначално поддържах тази формулировка, която е дадена в чл. 12, като смятах, че добавката "присъщи на политическите партии" доизяснява донякъде проблема, но не е така. Тази редакция е несполучлива и не може да се намери сполучлива редакция, която да отграничи политическата дейност от останалата - икономическа, културна и т.н. дейности. Всяка дейност съдържа и политически елемент.

Затова най-точно е да отпадне тази алинея, което е в съответствие с Пакта за гражданските и политически права.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Г-н Корнажев има думата.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: По този чл. 12, ал. 2 има и друго предложение, което аз поддържам. Трябва да ги разгледаме и двете едновременно. То е:

"Сдруженията на гражданите са структури на гражданското общество в Република България. Когато те си поставят политически цели подлежат на регистрация по реда, предвиден в чл. 11, ал. 3."

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Да, това е предложение, на което съм автор и аз.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: И аз съм го подписал и го поддържам.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Г-н Бахнев има думата.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Аз няма да говоря дълго, но искам да обърна вашето внимание, че предложението, подписано първо от Георги Аврамов е предложение, което общо е било направено от г-н Корнажев в съответствие с нашите международни правни задължения по Пакта за гражданските и политически права, където се говори, че всеки има право да участва в управлението на държавата.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Аз подкрепям текста така както е даден, тъй като внедряването на повече хермафродити в нашия политически живот мисля, че не е необходимо. Това не означава, че различните организации не могат да се наричат както намерят за добре, но в момента, в който те ще извършват политическа дейност означава в другите страни главно едно нещо: че те ще се включват в политическия живот и ще претендират за политическата власт чрез избори. Тогава да преминат по режима, който е даден за политическите партии. Затова няма никаква пречка.

ПРЕДСЪ ГИНЬО ГАНЕВ: Има ли други становища? Да, г-н Стайков.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Големият проблем, който е още от миналата година, когато започна този спор около кръглата маса, е в това: има страхове от една страна, че "Подкрепа" ще извършва политическа дейност, без да се подчинява на Закона за партиите. Също така има страхове, че партии на етническа основа ще се появяват и ще извършват такава дейност също заобикаляйки Закона за партиите. От другата страна страховете са, че точно поради миналото, от което излизаме, както каза г-н Обретенов, е възможно едно силово, разширително тълкувание на този текст от страна на органите, които трябва да съблюдават спазването на Конституцията.

При това положение може да се окаже, че не е възможно да съществуват каквито и да било сдружения на граждани, защото ако дадена тяхна дейност по някакъв начин се отнася примерно към дейността на правителството, то тогава те извършват политическа дейност, респективно си поставят политически цели. Това е големият проблем, който миналата година разрешихме с един компромисен текст в Закона за политическите партии, като ограничихме, там проблемът беше за извършване на политическа дейност по месторабота предимно и формулирахме там някакво разбиране затова какво е политическа дейност.

В сегашния текст все пак всички тези страхове остават и ние или трябва да намерим някакъв действително по-определен текст, или както г-н Стоилов спомена, че всъщност политическа цел това е участие във властта чрез избори, или да се откажем от този текст. Защото на практика остава абсолютно възможността за

произволни тълкувания и политическата конюнктура ще определя. Сега възраженията срещу "Подкрепа", че извършва политическа дейност поради съотношението на политическите сили и самата обстановка в България не позволяват да бъде предприета каквато й да е санкция срещу "Подкрепа". При друга разстановка на политическите сили ще се окаже, че тези санкции ще се разпрострат много по-нашироко. Така че аз затова поддържам падането на този текст, ако не може да бъде намерен някакъв удовлетворителен компромис и вероятно една по-стриктна регламентация в Закона за партиите, където по-точно да се определи какво е и "политическа дейност" и "политически цели" и какви са правата и задълженията на партиите.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Г-жа Мариана Христова иска думата.

МАРИАНА ХРИСТОВА: Аз искам да изкажа едно обратно становище. Колеги, на мене ми се струва, че и при двете четения стана дума по този въпрос. Той не за първи път стои пред Конституционната комисия. Намирам редакцията за сполучлива. Бихме могли разбира се по всеки един текст да направим каквато си искаме дискусия и да приведем каквито си искаме доводи, това не е проблем. И ако трябва да се състезаваме в тази насока считам, че успешно ще приключи състезанието.

Но става дума за нещо, с което всички бяхме съгласни и аз подкрепям напълно тук г-н Стайков, затова, че става дума за политическа дейност и политическа цел в тесния смисъл на това понятие. Естествено, че синдикатите осъществяват някаква политика, но тя е свързана със социалната линия, която тези организации имат определено за цел да следват. Това съвсем не означава, че са си поставили политически цели, ако не излязат от сферите на дейност, съобразно които е създаден съответния синдикат.

Но съществува реална опасност в това твърде напрегнато и политизирано време наистина под формата на редица сдружения да се извършва политическа дейност, която е в противовес с интересите на обществото. И тази алинея, която сме записали има точно тази цел - първоначалният текст, който е включен в този вариант, обсъждан в момента. Считам, че е достатъчно ясен, никакви тълкува-

ния не може да има по категоричността на тази позиция и независимо, че на Вас, г-н Ганев, не Ви харесва, аз ценя становището на г-н Румен Воденичаров, че който иска да се занимава с политическа дейност, трябва да го прави открито. Като влезеш в една политическа партия, регистрирай я и преследвай целите, които са официално оповестени във връзка със съществуването на тази партия.

Считам, че би могло да проявим достатъчно разум и да преминем към следващите текстове.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Има ли други предложения? Г-н Живко Миланов има думата.

ЖИВКО МИЛАНОВ: Въпросът не е за решаване на конюнктурни положения, въпросът е принципиален. Какво е политическа партия и какво съдържа политическата дейност е формулирано ясно в чл. 11, ал. 3 "партиите съдействуват за формиране и изразяване на политическата воля на гражданите". Това е, с което следва да се занимават политическите партии.

Ако искате да добавим и това което го има, мисля във френската Конституция - "чрез избори". Но това е дейността на политическите партии. Ако ние премахнем втората алинея на чл. 12 политическият процес ще стане неуправляем. Тук са възможни твърде много деформации и то много сериозни.

Първо. За политическите партии съществува определен режим и на финансиране, и на организационни структури, и на дейност, и на отношение с органите и т.н. Докато по отношение на тези сдружения и организации такива ограничения няма. Представете си, че ние заличим тази граница, това значи, че в следващите избори биха могли да се включат, и не само в изборите, а в цялата политическа дейност, професионалните съюзи, които имат структури в предприятията. Нещо, което е забранено за политическите партии.

Освен това вземете предвид, че сега се формират и ще станат все повече всякакви сдружения - икономически сдружения, стопански сдружения и докато по отношение на политическите партии ние имаме строго ограничени възможности за финансиране на тяхната дейност, то едни стопански сдружения ако ги включите с цялата им икономическа мощ в една предизборна кампания и в една полити-

ческа дейност - ние ще деформиране въобще политическия живот. И аз мога да ви предоставя няколко закона и на Австрия и на Белгия и други за гражданските сдружения, където абсолютно се забранява политическа дейност.

Така че, който иска политическа дейност нищо не го ограничава, може да състави партия и да се регистрира и действа като партия.

НОРА АНАНИЕВА: Трябва да разгледаме този текст на фона на цялата дискусия от година и половина и развитието на политическия процес у нас. Ние стигнахме до необходимостта от този текст, добре оценявайки обстановката в страната. Ние стигнахме на базата на забрана на политическата дейност по месторабота и фактически наличието на такава дейност. И оттук е и необходимостта да има конституционни гаранции. Това не е само конюнктура.

В условията на България доста продължително време ще има нужда от такъв конституционен текст и просто самото внасяне на този въпрос ме тревожи, защото възражда една дискусия, която е с непредвидима острота, която ще върне въпроса за политическата дейност, за възстановяване на партийните организации на БСП в предприятията. Става дума за политическа по месторабота плюс етническите, а и някой други.

Второ, внася се в аргументацията тук излишен и ненужен, и непознат в теорията релативизъм в границата между партия и сдружение. Извинявайте, ние имаме едно сдружение, примерно женски съюз, имаме своите предложения по текстове в Конституцията, по законопроекти и засега нямаме за цел завземането на политическата власт. Ако направим феминистка партия ще тръгнем пряко към тази цел. Разликата е доста съществена.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: А като женско движение имате ли право да изнесете една политическа беседа?

НОРА АНАНИЕВА: Именно внасяте такъв политически релативизъм, не само, но даже можем и да агитираме.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Пламене, кажи.

ПЛАМЕН ...: Мисля, че е безспорно, че така както е редактирана алинеята, тя противоречи на чл. 22 от Пакта за граж-

данските и политическите права, които прокламират свободата на сдружаване. При това положение след като в същата тази Конституция чл. 5, ал. 4 казва, че международното право има приоритет над вътрешното, кой от двата текста, моля да се отговори, ще се приложи?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Просто е станало някакво объркване.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Думата е на г-н Пенчо Пенев.

МИНИСТЪР ПЕНЧО ПЕНЕВ: Първо, искам да възразя на последното изказване. Считам, че няма никакво нарушение на Пакта за гражданските права. Такива текстове има в много други конституции в Западна Европа. На второ място считам текста за абсолютно целесъобразен, с оглед на сегашната политическа обстановка в страната. Вие знаете много добре какви критики се отправят и то с основание, във връзка с участието в изборите на някои сдружения, които след това можаха да участвуват като партии. Аз съм и против този запис.

На второ място, считам, че ако текстът не остане това ще бъде една опасност за демокрацията.

И трето, искам да ви кажа, че няма защо да се страхувате от това че няма кой и как да тълкува понятията "политическа цел", "политическа партия" и "политическа дейност". Ясно е, както каза и г-н Стоилов, че политическата дейност, партия и цел е свързана с постигането на определена политическа власт. Но тълкуването може да го даде, и ние сме разработили механизъм за това, Конституционният съд.

Във връзка с това аз ви приканвам да погледнете чл. 148, ал. 1, т. 1 и 5, които регламентират правомощията на Конституционния съд. Никаква заплаха за демокрацията не виждам ако остане текста така както е. Напротив, ако той падне аз мисля, че тогава демокрацията може да бъде застрашена.

ГРЪНЧАРОВ: Когато въпросът се свързва със синдикатите трябва да се има предвид разпоредбата на чл. 48 от проекта на Конституцията. Там определено е казано, че синдикати могат да се организират само в областта на труда и социалното осигуряване. Следователно, това е то съдържанието на синдикалната дейност. И

това е определено в чл. 48. Ако ние правим някакви по-разширителни тълкувания по отношение на сдруженията и синдикатите смятам, че правим грешка.

Очевидно е, обаче, че при плурализма на синдикатите може да се явят и десет синдиката, които се формират от съмишленици. Тези съмишленици могат да членуват в една партия, могат да членуват и в различни партии и т.н. Това е отделен въпрос. Но така или иначе това е живия живот. Синдикати се създават от съмишленици. Това е самият факт, който ние и да искаме не можем да не го виждаме и трябва да се съобразяваме с него. Това не означава, че един синдикат, съставен от съмишленици извършва политическа дейност, когато работи в областта на труда и социалното осигуряване. Тези смесвания, според мене, са неправилни.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Искам да обясня на всички - не е проблемът до синдикатите в този текст. Това да е ясно. Г-н Бахнев иска думата.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Проблемът е за принципа на свободата за сдружаване и в Пакта за граждански и за политически права, извинявайте г-н министър на правосъдието, са дадени ограничения и тези ограничения не включват въпроса за политическите партии иби за политическа дейност. Аз смятам, че специалното отбелязване на тези ограничения в един текст, а не във всички текстове, имат и специално предназначение в пакта. Следователно, тази свобода се смята, че може да бъде ограничена само в случаите, които са предвидени в чл. 22 от пакта. Това е един въпрос.

След това има позоваване на ал. 3 на чл. 11. Трябва да ви кажа, че ал. 3 на чл. 11 не е добре формулирана. Но не повдигнах този въпрос досега, заради икономията на време. Не може да се каже, че само партиите съдействуват за формулиране и изразяване на политическата воля на гражданите. Тук е записано така. Няма думата "само", но това се разбира. Защото не е упоменато нищо друго. Следователно или ние да добавим в ал. 3 някакви по-точни указания, отколкото ги има в нея, но ограниченията в ал. 2 на чл. 12 аз смятам, че не съответствуват на Пакта за граждански права.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има Румен Воденичаров.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Така както всеки от нас не би се съгласил "Подкрепа" да прави нов Град на истината или да сменя насилствено конституционно установената форма на държавно управление, така аз не бих се съгласил "Екогласност" да прави митинги, особено за влизане на България в НАТО, което е една политическа дейност.

За г-н Бахнев ще прочета отново турския Закон за политическите партии: "Партиите обезпечават проявата на националната воля по пътя на изборите за депутати и за местни управления чрез провеждане на дейност и открита пропаганда, съобразно възгледите посочени в техните устави и програми." В уставите и програмите на нашите сдружения, спомняте ли си преди време г-н Петко Симеонов се изтъпани на телевизионния екран и каза: "Ние сме готови да поемем държавното управление и да извлечем България за две години от кризата". Кои сте Вие? Вие не сте политическа партия. Ама те били готови - ако им дадем държавното управление за две години ще извлекат България от кризата. И това го каза на 8 милиона български зрители. Това е едно сдружение на граждани, което развива дейност, обаче му се иска да развива и политическа дейност.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има г-н Пирински.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Може би наистина малко странно ви се стори уводното ми изказване, но аз имах предвид именно това, което се разиграва сега. Този текст, както г-н Стайков справедливо изтъкна, е предмет на специално внимание от кръглата маса от миналата година. Ние се убедихме, че в условията сега на нашето общество използването на различни сдружения и други форми за политическа дейност носи сериозни рискове именно за парламентарната демокрация. Вие сте прав във вашите забележки и разсъждения, че не може да се стесни политическата дейност в широкия смисъл на думата, само до политическите партии. И чл. 11, ал. 3 не казва, че само политическите партии съдействуват за формиране на политическата воля. Но трябва да е ясно, че когато става дума за политическа дейност в тесния смисъл на думата, т.е.

участие в избори и във властта, това може да става само чрез политическите партии, регистрирани като такива, спазващи режима на партии с всички аспекти, които проф. Миланов тук изтъкна и няма защо да губим време повече за това.

След като е ясно, че тази алинея трябва да остане, да се уточним все пак, ако ние сега при третото четене откриваме отново дискусии по текстове, които сме приели на второ четене, и сме гласували текст по текст и започваме третото четене отново по фундаментални, основни въпроси, тогава аз ви уверявам, г-н председател, че ние в пленума рискуваме да повторим дебати още от времето на първото представяне на Конституцията, а не от първото четене, и наистина да застрашим изключително сериозно завършването на нашата работа.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Има ли други становища? Да, г-н Бахнев.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Вие забравихте, че аз започнах своето изказване с думите, че това е принципът тук. А г-н Живко Миланов и точно г-н Пирински са говорили за това, че синдикатите се занимават със синдикална дейност.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има г-н Стайков.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Приемам много от тези аргументи, но все пак никой не можа да разсее страховете ми, че за в бъдеще едно авторитарно и не особено демократично настроено мнозинство, което може и да ни дойде до главите, ще се опита на практика да унищожи всички подобни структури на гражданското общество. Но дискусиата много се затегна.

Аз ви предлагам все пак да се опитаме сега да отидем по-нататък, да направим една малка група. Да се опитаме още веднъж да намерим приемлива за всички формулировка за този текст. Така че предлагам, ако искате, да прекратим сега дискусиата, да съставим една група и да се опита тя да поработи по тези текстове, за да потърси една общоприемлива формулировка.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Г-н Пирински има думата.

14

- 16 -

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Аз лично не възразявам. Приемам предложението на господин Стайков. Готов съм да гледаме отново текста, но не съм готов да поставиме принципът под въпрос. Господин Стайков, аз смятам, че имате основание да се страхувате от авторитарно мнозинство като потенциална заплаха. Засега по-голямата заплаха идва от диктаторското малцинство. Говоря за потенциални, хипотетични случаи.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Има ли други становища? Господин Миланов има думата.

ЖИВКО МИЛАНОВ: Аз мисля, че тук се бъркат няколко неща. Чл. 43 провъзгласява, че гражданите могат свободно да се сдружават при условия, посочени от закона, тоест принципът на свободното сдружаване е провъзгласен. А в чл. 11 се определя мястото на партии, а в чл. 12 на сдруженията. Това са различни неща и не бива да се бъркат и да се правят неверни изводи.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Мнението е очевидно това. Аз ясно твърдя за себе си, а не като председател на тази комисия, че ми се струва обидно в една модерна държава всички, които искат да се занимават с политическа дейност, да трябва да се запишат в партии. Това не е било във времето, когато партиите се премахнаха, даже. Това е едно друго разбиране. Това, че конюнктурно сега трябва-ло, тези аргументи на господин Миланов са изключително странични. Вие не искате да позволите на един независим кандидат да участва даже, щом не е в партия. Това е идеята.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Вие като председател на Конституционната комисия още по-малко от госпожа Ананиева можете да си позволявате квалификации за едни или други становища. Дали е обидно или не едно мнение, може да е ваше лично мнение, но вие сте длъжен да сте безпристрастен като председател на комисията.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Пирински, квалифицирах се не като председател в момента, а като народен представител, какъвто все пак съм.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Като приключим заседанието можем да проведем разговор и да говорим за свободен текст. Никой не оспова това, което вие казвате. Смятам, че принципът е недвусмислено ясен, който се формулира тук, че всеки може да се сдружава свободно, няма никакъв конфликт тук във връзка с Пакта за човешките права, абсолютно никакъв. И в тесният смисъл на политическа дейност също не може да има спор, че с такава дейност в избори и в участие

във властта трябва да се спазва режимът на политическите партии. Това е безусловно ясно и не може да подлежи на съмнение, господин Ганев, защото иначе това не е парламентарен политически живот, а политически произвол.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Кое?

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Ей такава една смесица - блокове, всякакви други форуми, формации и т.н. От една страна сме автономно безпристрастни и академични, а от друга страна се борим за участие в избори. От една страна се занимаваме с трупане на милиони за стопанска дейност...

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това е друго.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Никак не е друго.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Разни непартийни организации призовават фактически към стачки и т.н.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: За сведение на членовете на комисията масово членове на ДПС навлизат в "Подкрепа", усещайки, че тяхната политическа дейност ще бъде санкционирана от новата Конституция.

МАРИАНА ХРИСТОВА: За един независим кандидат няма ограничение да се кандидатира....

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Говоря за групи независими кандидати, които правят сдружения.

МАРИАНА ХРИСТОВА: А не може така.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Знаете ли, въпросът е толкова елементарен. И не тези са аргументите.

Приемаме да се направи едно усилие, както каза господин Пирински, дали можем да намерим някаква редакция на ал. 2 на чл. 12. Аз намирам, че тя е много трудна - тази, под която и аз съм се подписал, и господин Корнажев включително, и още 40 души - тя не е добра. Тя говори всъщност, че който иска да има еди каква си политическа дейност, трябва да премине по режима на третата алинея на чл. 11, което е очевидно и сега.

Кого да излъчим за една малка работна група? Господин Пирински, ще участвате ли за една такава редакция заедно с господин Стайков?

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Пак казвам, че това е една лична моя готовност. Не мога да ангажирам нито Парламентарната група на БСП, нито някой друг с тази готовност.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Тук става дума на индивидуално основание. Добре, тогава господин Стайков и господин Пирински ще помислят след това за новата редакция на ал. 2 на чл. 12.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Само информативно - за тази ал. 2 са гласували 229 за, 35 против и 12 въздържали се. Само информативно ви го казвам.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Преминаваме към чл. 13. Има думата господин Янаки Стоилов.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Ал. 2 да гласи само: "Вероизповеданията са свободни." Второто изречение: "Тяхната дейност, изпълнението на обредите им не могат да противоречат на законите и добрите нрави" е излишно, защото:

а/ В него се говори за общото задължение да се спазват законите, което е подразбиращо се;

б/ Конкретните задължения осигуряващи свободата на убежденията са уредени в разпоредбата на чл. 36 от глава втора "Основни права и задължения на гражданите" и ал. 3 "Източноправославно вероизповедание е традиционна религия в България и т.н." Мисля че е излишно да го четем. Мотиви вече бяха излагани.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Павлов има думата.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Искам да обърна вниманието на нещо, което очевидно се забравя. А то е една принципна бележка. Тогава когато разглеждаме всичките тези предложения за изменяване на текста, моля ви, преди това да се поглежда какво е било предишното гласуване, второто гласуване, за да бъдем наясно колко може да бъде приемливо едно такова становище. И моята молба е ние да се върнем към онова, което онзи ден уточнихме като принцип, а то е да преминем сериозно към редакционни поправки, там където сме сбъркали и нещо сме неясни, а по чисто политическите въпроси всичко е дискутирано, лагерите са разпределени, съвсем са ясни нещата. Да вкараме една промяна, която няма да събере гласове значи да блокираме цялата работа по-нататък. Нямаме време за такива експерименти.

Моля ви, обединете се около тази идея - само онези предложения, които внасят някакъв разум но вече със съществуващата идея, а не да внасяме нови тълкувания на неща, които сме дъвкали, и които очевидно са срещнали съпротива. На нас ще ни трябват 267 гласа, 268 за всеки текст. И ако започнем да се разделяме, моля, тази Конституция трябва да бъде подписана. Ала след като днес сме се разделили кой ще я подпише когато се е отделил? Що за илюзии си правите?

13

- 16 -

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Думата е на господин Корнажев.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Аз поддържам това, което каза колегата Павлов, но по чл. 13, ал. 2 имам принципно възражение срещу принципното предложение, защото то не е само редакционно. Не е нужно човек да е чел списания, за да знае, че има религиозни институции, които правят обреди, които противоречат на законите и добрите нрави. А не може в никакъв случай ние да го премахнем и да оставим примерно казано адамити да тръгнат по столичните улици. Това не е свобода.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Аз не искам да вземам отношение към конкретните предложения, но виждам един твърде голям свитък от предложения, които вече са правени. Забелязвам в тях и общата идея да се атакуват всички втори алинеи на текстовете в правата, където се предвиждат някакви ограничения. А познавачите на тази материя, те са правили сигурно справка, ще видят, че такива ограничения съществуват и в пактовете за гражданските и политическите права. България няма да бъде първата страна, която ще създаде безгранични права. Това просто е невъзможно в обществото. И нека когато се правят такива предложения да се правят само там, където се счита, че те се отклоняват от някои универсални стандарти. Има стандарти както за правата, така и за техните граници. А в някои от тези предложения мисля, че се отива в една посока, която е просто нереалистична.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Има ли други мнения по ал. 2 на чл. 13? Други предложения и по ал. 3?

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Добре, но в края на краищата какво е становището на Конституционната комисия? (Няколко души казват, текстът да остане такъв какъвто е в проекта) Тогава да помолим господин Красен Станчев да си оттегли предложението.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Чухте мотивите на господин Станчев. Той смята, че се дублира с чл. 36. Погледнете го, ако искате.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Ако международните пактове така или иначе са част от вътрешното законодателство, тогава същата норма си важи. И органите на общественения ред могат съвсем спокойни да гонят адамитите. Както и става в действителност.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има господин Кулишев.

ЛЮБЕН КУЛИШЕВ: Няма нищо страшно, ако отпадне това второ изречение, тъй като се повтаря с чл. 36. Освен това имам една бележка - ако се каже, че дейността на религиозните институции

не бива да противоречи на закона, нищо не пречи да се създаде един закон, който ще бъде в противоречие с международни задължения и тогава ще излиза, че трябва да се съобразяват с този закон. По-добре ограничението да бъде в чл. 36.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Има ли други становища?

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Може да отпадне според мен.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Може да отпадне.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Аз пак ще повторя, че ние сега разискваме основните начала, а що се отнася до ограниченията в чл. 36, те са дадени достатъчно ясно.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това също се каза. Има едно неудобство, господа, само чисто правно, техническо. Корнезов е прав, че втората алинея става като едно модерно стихотворение. Дали то не може да стане тогава второ изречение на ал. 1? Приема ли се?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Не, те са два проблема. По-скоро може да стане: "Ал. 1. Вероизповеданията са свободни", а "ал. 2. Религиозните институции..."

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Какво приемаме? Гласувайте за това предложение, ви моля.

25 гласували за, 2 против - приема се първото изречение на ал. 2 да стане ал. 1, а това, че "са отделени от държавата" става ал. 2.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: А какво става с ал. 3? Остава. Господин Красен Станчев ще оттегли ли предложението си, за да не дискутираме?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Който е за запазването на ал. 3 в този вид, моля да гласува.

23 гласували за, 1 против и 1 въздържал се - ал. 3 остава. Преминаваме към чл. 14. Господин Стоилов има думата.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Да се добави след "държавата" и "обществото"

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, и аз съм един от авторите на това предложение. Не може само държавата да закриля... нека да добавим и обществото.

Който е съгласен да се добави "и обществото", моля да гласува.

25 гласували за - предложението се приема.

Преминаваме към чл. 15. Господин Стоилов, имате думата.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: За чл. 15 се предлага нова редакция: "Опазването и възстановяването на околната среда с цел защита на здравето на гражданите, поддържането на разнообразието на живата природа и запазването на природните богатства и ресурсите на страната се закрилят от закона, като условие за живота на бъдещите поколения"

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ние вчера го обсъждахме.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ (Зелена партия): На първо място трябва да бъде опазването на човешкото здраве. Много е тесен текста.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Кое първо и кое второ няма значение. Вчера го разгледахме това нещо.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Може ли само да предложи нещо - дали няма да бъде по-удачно да премахнем тази опашка: "Като условие за живота на бъдещите поколения". Това е някаква литература. Другото е по-важно: "Опазването и възстановяването на околната среда с цел защита на здравето на гражданите, поддържането на разнообразието на живата природа и запазването на природните богатства и ресурси на страната се закрилят от закона". Няма нужда от нищо повече. И ще добавим след "живота" и "здравето".

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Само при условие, че вносителят го приеме. Иначе той няма да оттегли предложението си.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Кюранов иска да каже, че бъдещи поколения няма да има, ако няма сегашни.

Който приема текста така, както се формулира...

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Господин Ганев, някои природозащитници протестират, че здравето на гражданите и именно човекът се поставя в центъра на защита на природната среда.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Проблемът е вечен. Поставено е така по чисто поетически съображения. Нищо друго няма. И няма никакво значение дали едното ще бъде първо или другото.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Който е съгласен с тази редакция, моля да гласува.

23 гласували за, 3 въздържали се - това ще бъде текстът.

Преминаваме към чл. 18. Господин Стоилов, имате думата.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Чл. 18, ал. 4 третира монопола върху производството на някои продукти от страна на държавата - физиологически силно активни вещества е неправилен. Предлагам вместо него да се използва "биологично активни вещества с наркотичен ефект, със силно действащи отрови".

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Този въпрос го изчистихме вчера при закона за Министерството на вътрешните работи и остана точно така: "биологично и силно активни вещества". А що се отнася до предложението на проф. Орбецова, то е неправилно, тъй като тук става дума не само за отрови, а за стимулатори, да не приказваме и за анаболици и т.н.

Вместо "физиологически" става "биологически силно активни вещества".

В чл. 19 се предлага ал. 1 да се допълни с изразът "и регулирани пазарни отношения".

"Чл. 19. (1) Икономиката се основава върху свободната стопанска инициатива и регулираните пазарни отношения".

И още едно предложение за нова ал. 1 "Република България изгражда социално пазарно стопанство. Индустрията, земеделието, търговията, занаятите и другите стопански дейности се развиват на основата на свободната инициатива. Държавата провежда политика на икономически напредък в условията на социална справедливост".

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Когато говорим за постиндустриално общество, т.е. за най-модерните държави в света, те действително регулират пазарните отношения чрез инвестиционна политика. Но в момента, в който сме днес в България, да говорим за това, значи да взривим всичко.

Аз предлагам да не го приемаме.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Те го оттеглиха и слагат сега другото, това, което Церовски е предложил.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: То е още по-тежко.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Аз казвам стига "социално" вече. Прека-
лихме.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Именно, дотук. Да не се приема.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Аз съм социалдемократ, но предлагам и трите неща да не се приемат, защото достатъчно врява се вдигна с това предлагателно "социални".

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Приехме го в преамбюла, стига вече.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Стига.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Аз не прочетох 19 "а", тъй като той е отделна тема и ние вчера я приехме в комисията за нов член.

"Държавата създава условия за цялостно развитие на отделните райони на страната и подпомага съответните териториални органи и дейности, чрез финансово-кредитната и инвестиционна политика". Става дума за регионалната политика.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: То е друго.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Аз ще помоля колегите да се съгласят с вече приетия на второ четене след обстойни дискусии чл. 19, ал. 1. Ако ние сега повдигнем тези въпроси, наново повдигаме един принципален и политически спор. Аз говорих с Церовски, той се съгласи с моите доводи, след като е дал предложението.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Моля ви по чл. 19, първо, за да се изчисти.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Аз подкрепям предложението на господин Обретенов. Въпросът се свежда до следното.

Този текст, който е за 19, 1, разгърнатия от името на господин Церовски, беше приет от всички в Комисията по икономическа политика, независимо от партийна принадлежност. Проблемът обаче е, че в пленума този текст, съм сигурен, ще предизвика много дебати. Онези, които мислят икономически, споделят редак-

цията, която господинът е предложил. За съжаление не сме се икономизирали до такава степен, а сме силно политизирани още.

Така че предлагам да приемем предложението на господин Обретенев и да не пишем нищо повече.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз прибавям на висок глас и съображението на господин Чавдар Кюранов, който преди малко взе думата, че залата ще се разкъса излишно. Ще се регулират отношенията по икономически път. Няма защо този текст да стои тук.

Който е за това първата алинея да остане в сегашния вид, моля да гласува. 23 за, против няма, въздържали се 2.

Сега прочетете 19 "а" още веднъж, около който вчера е имало съгласие, пак да го чуем.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: 19 "а". "Държавата създава условия за цялостно развитие на отделните райони на страната и подпомага съответните териториални органи и дейности чрез финансово-кредитната и инвестиционна политика".

НОРА АНАНИЕВА: Има две предложения на арх. Стайнов, доста разгърнато в три алинеи, за регионалната политика, с подписи, и има предложение на Йовчо Русев също преди 3-4 дни постъпило за планинските и полупланински райони и специалните грижи на държавата.

На фона на тези предложения ние се опитахме да направим един текст, който да е по-обхватен и по-цялостен и да третира регионалната политика на държавата като използвахме германската конституция, аз го казах онзи ден. Ако двамата колеги с всичките подписи си оттеглят тези две предложения и този също ще стане безсмислен. Той е някакъв компромис и обхваща останалите.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Една дума към това. Да знаете, че една грижа за регионалните особености трябва да има, но тук тя драстично е свързана само с държавата, а това не е така.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Текстът е хубав като политика, но дали трябва да го слагаме в Конституцията?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това е големият въпрос.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Не, той е конституционна материя на много места, а България, която има толкова големи различия демографски, икономически, социални и тепърва ще се задълбочават, затова трябва да се включи.

25

ГРЪНЧАРОВ: Аз искам да обърна внимание, че думата "цялостно" си остава една претенциозност към текста. Аз ви умолявам да отпадне. Само "развитие" без "цялостно".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това е едната идея.

СТАЙКОВ: Аз искам да кажа, че по този текст може да се спори дали е за конституция или не, но той не вреди. Този текст не вреди. В Конституцията имаме и други излишни текстове, така че този текст няма да навреди с нищо.

Аз също споделям, че това "цялостно" не му е съвсем тук мястото.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Предлагам да остане, да махнем "цялостно", да резширим не само държавата, а и другото, но все пак да остане, господин председател, като принцип.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Можем ли да кажем нещо "закона", "обществото" ...?

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Просто трябва да видя текста. Нямам текст пред себе си.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Да чуете само за един момент. Чета текста: "Държавата създава условия за развитие на отделните райони на страната и подпомага съответните териториални органи и дейности чрез финансово-кредитна и инвестиционна политика".

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Може би трябва да бъде "териториални общности", щото те няма да подпомагат самите органи като администрация, а ще подпомагат тази общност, която живее там.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Само една особеност има тук, че като се казва "за развитие на отделните райони", господин Пирински, това значи за абсолютно всички райони. Не това е идеята.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Може да не е членувано.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Да падне окончанието "те".

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Да стане "на отделни райони".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Чета: "Държавата създава условия за развитие на отделни райони на страната..."

НОРА АНАНИЕВА: Балансирано развитие на различните райони.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Не, не. "Балансирано" не е конституционен език. Или може "съразмерно". Това е идеята.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: В текста липсва целта. Целта е онова, което се съдържа в ал. 3 на преамбюла, който приехме от редакцията на Георги Аврамов, който говори, че се стремим да запазим националното си и държавно единство. Това е възможно само ако регионите се развиват хармонично, балансирано, както каза госпожа Ананиева, и т.н. Но редакцията би могла да бъде "отделни райони на страната" с цел балансираното или нещо подобно, трябва да се помисли.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Вижте, този текст дава възможност на държавата да не си служи с еднакви мерки спрямо всичките райони. Текстът е конституционен.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Първи вариант: "Условия за балансирано развитие на отделни райони".

Второто: "За развитие на проблемни райони".

И двете не са свършени, но това са двата варианта да кажем идеята.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Нека да приемем работно "балансирано", а тази група на писателите и другите - те могат да измислят и по-подходяща дума.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, предлагам ви следното: "Държавата създава условия за развитие на отделни райони на страната и подпомага съответни териториални органи и пр., и пр. с цел, тук трябва да се каже "съразмерно", "балансирано" и еди какво си развитие на цялата страна. Това е въпросът. Или ако искате да кажем "изостанали райони"?

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Не върви за конституция "изостанали райони".

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Те може да не са изостанали, а да са в тежко екологическо състояние. Къде ще сложим "балансирано" отпред или накрая на изречението е все едно, но да го сложим като една дума, а не като цял израз.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Защо да не възстановим думите, които тук са написани: "Условията за преодоляване на различията в развитието на отделните райони" и т.н.

В текста го е имало, просто да го възстановим.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Гласуваме текста по принцип. Двама души ще се отделият и ще намерим това решение.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Имайте предвид, че различията са естествени.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Който е съгласен за участието на такъв текст в Конституцията при тази редакция с един опит да бъде подобрена и да бъде представена на всички, моля да гласува. 10 за, въздържали се 5.

Ръководството на комисията ще направи опит да уточни редакцията до един час.

Чл. 20.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Чл. 20, ал. 1. "Земята е основно национално богатство, което се ползува с особени грижи и закрила на държавата и обществото". Предлага се да се замени със следния по-чист от концептуално гледище текст:

"Земята е основно национално богатство, което се ползува с особена закрила от закона".

Тук падат "държавата и обществото".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, група народни представители - Георги Аврамов, Станчев и много хора са се подписали, предлагат "държавата и обществото" в първата алинея да се замести със "закон", защото това може да бъде истинската закрила.

Предлагам да приемем тази по-чиста формула: "Земята е основно национално богатство, което се ползува с особена закрила (и защита или грижа) от закона". Това е точно.

Който е съгласен с това предложение на господата да гласува.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Съществуващият текст е много точен и хубав. Предлагам да си остане той.

НОРА АНАНИЕВА: При всички случаи ограничаваме текста. Нито със закон се изчерпват актовете на държавата, нито грижата за земята би следвало да се сведе до държавната грижа. Първият текст е по-добър.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Нора, има само един нюанс тук, аз знам от какво произхожда той като впечатление. Защото досега държавата се грижеше за земята по един начин, който не се приема от обществото. Това е един от големите упреци на тези Конституция, че ние искаме да увековечим държавно участие в проблемите за земята, което не е вярно. Но тук, имайте предвид, че казано "закон" ще бъде по-добре. Казвам ви го откровено.

МАРИАНА ХРИСТОВА: Може с постановление, може и с други начини, извън закона.

178

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Мариана, и той е закон. Какво държавата ще се грижи за земята?

НОРА АНАНИЕВА: "Екогласност" може да се грижи за земята извън закона. Защо трябва на всяка цена да слагаме "закон"?

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Може и обществото.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Обществото и законът.

НОРА АНАНИЕВА: Предлага се по-тесен вариант. Това е цялата работа.

ГИНЬО ГАНЕВ: Не е така, да знаете. Какво значи "държавата се грижи за земята"?

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Можем ли да кажем "органите на изпълнителната власт"?

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Народното събрание не е ли част от държавата?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Народното събрание говори чрез закони.

ЖИВКО МИЛАНОВ: Аз мисля, че трябва да остане както е. Защото държавата осъществява редица функции по защита на земята. Вземете само колко държавни институции имаме и този за кадастъра, и за опазване на земята, и за борба с ерозията, и колко още други дейности. Това са все държавни органи.

Там, където държавата е нужна, нека да си остане. Защо трябва да се маха. А обществото трябва да се грижи също чрез различни форми на обществени изяви.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Госпожи и господа, аз мисля, че спорът не е принципен. Въпрос на стил и на изразяване е.

Аз смятам, че и по този начин може да се каже, защото за земята се грижи и всеки отделен частен стопанин, без да има закон и без да има и държава. Впрочем, аз мисля, че държавата в тези примери, които каза проф. Миланов, се грижи пак посредством закон.

Така че е въпрос на израз. Смятам, че по-тактично и по-политически е да го кажем, както е казано в предложението сега.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Но, господин Станчев?

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Да. Държавата не действа извън закона. (Шум в залата.)

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Помислете го. Живко Миланов говори това като се затворят експерти обаче навън не е така. Защо написаме "частна собственост неприкосновена", сякаш другата не е.

Ако кажем тук "закона и обществото" под някаква форма по-добре ще бъде, вярвайте ми.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ние правим Конституция. Когато кажем "закон" зад закона стои държавата, с държавните санкции. Така че нищо не решаваме. Съвсем точен си е текстът "държавата и обществото". Ако някой се страхува от държавата, това е друг въпрос. Точен си е текстът.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Законът не може да реши дали да има почвен институт, но държавата ще реши дали ще има почвен институт, който ще се грижи за плодородието и прогнозирането.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Много натежа този разговор.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Аз бих помолил господин Красен Станчев да си оттегли предложението, за да не го възбуждаме долу като дискусия, която е безсмислена. Идеята е една и съща, която е вложена. Няма някаква нова идея.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Щом го схващате така, нямам нищо против.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: По чл. 20 има предложение за нова ал. 3 по инициатива на господин Йовчо Русев.

"Държавата насърчава и подпомага развитието на стопанската дейност в планинските и полупланинските райони".

Това вчера ние решихме, че може да се вмести в идеята на 19 "а" и вероятно няма да се настоява категорично тук.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Да, да уточня.

Ако влезе в 19 "а", както се уточнихме, той ще си оттегли предложението, тъй като това е един частен случай.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Той трябва да си оттегли предложението, защото наистина идеята се покрива.

.....: Аз вчера говорих с него и той потвърди, че ще го оттегли.

НОРА АНАНИЕВА: Другият текст е по-обхватен.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Моля ви, преминаваме към глава втора.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Към чл. 24 се предлага нова шеста алинея:

"Условията и редът за придобиване, запазване и загубване на българското гражданство се определят от закона".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Има техническа грешка.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Прескочихме едно предложение по чл. 20. Чета неговия текст за ал. 3 на чл. 20: "Държавата разработва програми и полага особени грижи за развитието на земеделието и свързаните с него производства, включително в граничните и планинските райони на страната".

За мен това предложение също се вменява в 19 "а".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз искам да помоля господата Стойно Иванов, Иван Божков и няколко други да бъдат така убедени да оттеглят това предложение. То е и в новия текст, който направихме, и на базата на дискусиата, при която поставихме грижата на държавата за земята.

СТОЙКОВ: Няма смисъл тук да се дава приоритет на един отрасъл, защото след пет години може друг, например промишлеността да стане най-важната за страната.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Моля ви сега чл. 24.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Предлага се нова ал. 6 към чл. 24, която прочетох. Идеята е да се каже, че проблемите на гражданството се уреждат със закон.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Ако ми разрешите да прочета текста на чл. 15: "Република България осигурява опазването и възпроизводството на околната среда, поддържането на разнообразието на живата природа и запазването на природните богатства и ресурси на страната".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Съгласни ли сте с този текст?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Не, ние гласувахме предишния, така че...

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз нямам никакви възражения по текста.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Нямаме възражения.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Чл. 15 ще бъде този.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: В подкрепа на текста в чл. 54 вече е казано, с оглед интересите на човека.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Още по-добре. Моля ви, гласувайте този текст, който се предложи току-що за чл. 15. 17 за, против 2, въздържали се 2.

Чуйте още веднъж предложението по чл. 24.

11

ЯНАКИ СТОИЛОВ: "Условията и редът за придобиване, запазване и загубване на българското гражданство се определят от закон".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Който е съгласен с този текст, моля ви, да гласува. 19 за, против няма, въздържали се 2.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: В чл. 27 се предлага следното допълнение.

Ал. 2. "Смъртното наказание се премахва".

Ал. 3. "Законът може да предвиди смъртно наказание за тероризъм и деяния, извършени във военно време или при непосредствена военна опасност за Република България".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз искам не с гласа си на председател да ви помоля авторите на това предложение да го оттеглят в момента. Ние намерихме решение, което не е отлагателно. Няма изпълнение на смъртни присъди. Нека да оставим едно спокойно законодателство. Не толкова парламентът трудно ще го приеме, колкото обществото сега. Господин Станчев?

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Оттеглям го.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря. Оттегля се. (Ръкопляскания)

По чл. 28 вчера е обсъждан от вас, редакционно е. Приема се.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Също и за съобщенията в ал. 5 на чл. 29 вчера се обсъждаха нещата.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Редакционно е, да не се връщаме.

Чл. 31, ал. 2.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Изразът накрая "ако тези действия са разрешени от закона" следва да отпадне, тъй като сам по себе си той изрича изцяло съдържанието на посочената алинея. Вместо този израз да се добави изразът "освен ако това е разрешено от съдебните власти в изрично посочените от закона случаи".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: По този текст?

Въпросът е когато случаите са посочени от закона и трябва някакво разрешение то да бъде от съдебната власт, а не от другиго. Това е идеята.

НОРА АНАНИЕВА: Значи за снимане в парламента трябва да има разрешение от съдебната власт?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Досегашният текст е: "Никой не може да бъде следен, фотографиран, филмиран, записван или подла-

ган на други подобни действия без негово знание или въпреки неговото изрично несъгласие, освен ако тези действия са разрешени от закона".

Предложението е този финал да звучи така: "... освен ако това е разрешено от съдебните власти в изрично посочени от закона случаи".

Това е правилното.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Думата "изрично" се повтаря два пъти.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Малко неудобно се получава да ви следят с ваше съгласие.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Добре, по коя рубрика ще минат снимките в парламента?

МАРИАНА ХРИСТОВА: Ако имат твоето съгласие ще те снимат. (Всички говорят едновременно и нищо не се чува)

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Аз не съм съгласен, а само съдебната власт може да реши да се излъчват заседанията на парламента. Така ли?

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Ако ние поискаме от съдебната власт да забрани излъчването, тогава вече ще се постави въпросът за закон. Или пък съдебната власт ще приеме, че твоето искане е законосъобразно.

СТАЙКОВ: Според мен става дума именно за онези особени случаи, които ще бъдат в закона и в които следенето се разрешава. Тоест, този текст означава, че никакво следене не се разрешава.

Сега относно дали да ни снимат в парламента или няма да ни снимат, щом сме тук, то е ясно, че ще ни снимат. Ако не искаме, ще вземем решение, с което ще кажем - няма да ни снимате.

Това е въпрос именно за тези случаи, които са в закона определени.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Аз приемам това допълнение. То е много удачно. Но ми се струва, че господин Воденичаров е прав. Второто "изрично" трябва да отпадне.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Не, първото "изрично" трябва да отпадне.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Добре, не споря, но едно от двете трябва да отпадне.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Прав сте. Добре, ще стане "посочени в закона".

ПЕНЧО ПЕНЕВ: Въпреки че в текста се предвижда съдебен контрол и аз съм за това, мисля, че той е много широко формулиран и поради това не би следвало да бъде ограничавано разрешението само до съдебните власти. Тук става въпрос и за фотографиране, филмиране и пр. А означава ли това, че един фоторепортер няма да може да прави една снимка на събитие и трябва ли той да иска разрешение.

Ето защо аз мисля, че и Законът за печата ще бъде закон, който ще рамкира тези дейности. Тоест, така, както широко е формулиран текстът, едва ли би следвало да стесняваме и разрешителния режим, да подлагаме всички тези действия, които са описани тук.

Аз предлагам текстът да остане така, както е редактиран.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Вижте, ал. 1 говори, че личният живот на гражданите е неприкосновен. Всеки има право на защита срещу незаконна намеса в личния и семейния му живот. Контекстът е съвършено ясен. Няма защо да се убеждаваме тук. И само съдебната власт може да нареди да се наруши ал. 1.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Разбира се, и то в закон, ако се посочат 4-5 случая.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Аз предлагам текстът да остане горедолу в тази формулировка, която беше отпреди. Може би вместо "освен ако тези действия са разрешени от закона" да стане "освен в предвидените от закона случаи".

Не съм сигурен, че винаги тези случаи ще изискват разрешение на съдебните власти. Защото си представям ситуации, където човек, отивайки там, той ще знае, че ще бъде фотографиран, ще бъде филмиран, и неговото несъгласие няма никакво значение. Не може да се слага тук, както е в предложението, "разрешение на съдебните власти". Да остане предишният текст "в предвидените от закона случаи". Това е, което аз предлагам.

ЖИВКО МИЛАНОВ: Моля да помислите, не блокираме ли дейността на някои органи по сигурността на страната с тази добавка, ако се иска разрешение от съдебните власти? Вземете контраразузнаването, военното контраразузнаване в определени случаи, когато трябва съвсем бързо да се действа и веднага да се реагира. Той ще преустанови и ще тича да иска разрешение

от съдебните власти ли? И тогава ще действа?

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Той има априори разрешение по силата на работата, която извършва.

ЖИВКО МИЛАНОВ: Той въобще априори не може да има. Законът трябва да му разреши. А той за всеки конкретен случай не може да иска разрешение. Затова подкрепям господин Иванов.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Сегашната редакция е по-реалистична, а другото го няма никъде в света – съдебните власти да издават само разрешение.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Има предложение на господин Иванов. Той казва така: "Освен в предвидените от закона случаи".

ОБАЖДАТ СЕ: То е редакционно.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Тогава това предложение, под което стои моят подпис, ние ще го оттеглим.

Следващият текст.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Чл. 32, ал. 2 ние вчера я приехме. Сменихме съюза "и" с "или".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това е прието и трябва да се отрази.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: В чл. 32, ал. 1 пак едно аналогично предложение на предишния текст. Изразът "освен в случаите изрично посочени в закона" да отпадне и да се замени с израза "освен с разрешение на съдебната власт в изрично посочените в закона случаи". Това е пак същият проблем, само че за жилището.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз искам да ви кажа, че за жилището така трябва да бъде.

Прочетете ал. 1: "Жилището е неприкосновено. Без съгласие на обитателя никой не може да влиза в жилището и да остава там, освен в случаите, изрично посочени в закона."

Тук наистина съдебното разрешение може да се окаже не винаги лесно.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Втората алинея го казва: "Влизане или оставане в жилището без съгласие на неговия обитател и без разрешение на съдебната власт се допуска само за..."

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Втората алинея се тълкува заедно с ал. 1.

Оттегля се предложението.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Чл. 33. Предлага се нова редакция на ал. 2. Това предложение е на Тодор Бояджиев и става дума за

35

тайната кореспонденция.

Предложението е: "Исключение от това правило се допуска само в случаите, предвидени от закона". Тоест, изглежда идеята е по-широка да бъде рамката на този текст, защото ние сме ги дали изчерпателно, само два случая на изключение от това правило.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Точно така. Проблемът е дали трябва да се иска разрешение само от съдебната власт, а може и без това разрешение. Вчера министър Данов беше тук, дискутирахме и становищата се разделиха на две. В края на краищата, след като има направено предложение, тъй като Тодор Бояджиев и предложителите държат на това, ще се постави на гласуване.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Не, чакайте. Господин Данов, който аз помолих вчера да дойде на това заседание, не знам дали е имал време да изложи всичките съображения. Че една кореспонденция, ако се преглежда по оперативни съображения, след разрешение на съдебната власт, тя губи всякакъв смисъл.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Ако правилно съм Ви разбрал, ние така правим отстъпление от сегашното положение, когато прокурорът разрешава отваряне на лична кореспонденция.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Мотивът на господин Бояджиев беше, че не е достатъчно, примерно, районният съдия да даде разрешение. Затова в закона би могло да се впише, да се види дали прокурорът ще разрешава, кой ще разрешава. Не е необходимо в Конституцията. Това препращане към закона, мисля, че е напълно достатъчно. Това беше мотивът и на Бояджиев.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, позоваването на съдебната власт е за охрана на гражданите, на тяхното право. Как така законът? В закона може да пише и портнерът да ти отваря кореспонденцията.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Тук трябва да се има предвид, че за този род права тайна на кореспонденция и съобщения има по-големи гаранции, които са възможни, за разлика от другите хипотези, които обсъждахме. Защото при тях може да има или дейности на публични места, които не са така лесно защитими, или пък за жилището, където може да има някои екстремални действия.

Така че тук внимателно трябва да се обсъди.

ПЕНЧО ПЕНЕВ: Вчера аз изложих съображения против това предложение. Сега съвсем накратко ще ги повтора.

Мисля, че става въпрос и за едно много съществено право, и то следва да бъде гарантирано ефикасно. Аз съм за това

да остане текстът така, както е. Нужно е разрешение на съдебната власт, а точно кой на ниво орган, това ще реши бъдещият Наказателно-процесуален кодекс. Не би следвало да оставяме само на закона да решава този въпрос, защото, и вие отбелязахте, може да има закон, който да елиминира изобщо участието на съдебната власт.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз мисля, че господин Данов изрично се притеснява след обяснението на господин Андреев. Ние под "съдебна власт" разбираме и прокуратура. Така че може да се запази.

Просто не се приема. Да остане текстът.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Чл. 34 "а" се предлага по инициатива на Мирослав Дърмов: "Етническата самобитност на гражданите се признава и защитава от закона. Насилствена асимилация не се допуска."

Нов текст - 34 "а".

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: И от двете страни - и от застъпниците, и от противниците на преминалото гласуване, атмосферата се изостри до такава невъзможност, че аз мисля, че ако беше по-нормално гласуването, един такъв текст, който, от една страна, да се защити правото на етническа самобитност, а, от друга, пък да се гарантира, че няма да има насилствена асимилация. Аз мисля, че един такъв текст би трябвало да залегне в нашата Конституция. Самата дума "етническа принадлежност" на мен не ми харесва. Затова там пише "етническа самобитност".

Аз мисля, че с достатъчно аргументи може да бъде защитен един такъв текст.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Искам да припомня, че този член беше отхвърлен веднъж в залата. Нека да видим с какво гласуване сме го отхвърлили. И по-нататък да ви предложа изобщо да не се връщаме към дебатирание на предлагания член. Според мен има етнически произход, има етническа група, има етническа принадлежност, има етническо самосъзнание, има етническо малцинство, обаче "етническа самобитност" те толкова животно за пръв път чувам.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Воденичаров, това е проблемът - за етническата идентичност.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Добре, тогава нека да пишем "идентичност".

ЯНАКИ СТОИЛОВ: "Самобитност" е по-хубаво, защото то не създава впечатление за някаква отделна групова обособеност.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: След като не знаем какво е самобитност, какво ще признава и защитава законът? Ние казваме, че законът ще признава и защитава нещо, по което не сме наясно що е то.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Вижте, етническата самобитност включва носии, включва име, включва песни.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това е, нищо друго не значи.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Включва култура, включва обряди и т.н.

НОРА АНАНИЕВА: А няма ли понятие "българска самобитна култура"?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Нора, затова се предлага "самобитност", повече като битност.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Господин Сотиров, всички тези неща ние сме ги писали вече в Конституцията, че ги признаваме и ги защитаваме. Всичко това, което казахте, го има.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Моля ви да не поддържате това предложение.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Тук се постави въпросът дали чрез този текст не се повтарят вече признати права. Но дотолкова, доколкото ние сме говорили само за някои от тях и те, според мен, са най-съществените, този текст би могъл да се обмисли да остане, защото той няма какви по-значителни права да включи от тези, които сме признали - правото на свой език, правото да се развива културата, с оглед на своето етническо самосъзнание. Така че тук се включват всички други сходни на тези права, без, според мен, този текст да означава, че от него могат да се черпят някакви права за обособяване на етнически групи и за получаване на юридически права от този факт.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Изказвам мнение не като председател. Аз подкрепям това предложение и този текст, както господин Стоилов каза.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: И аз го подкрепям. Но предвид на изясняване на термините, мисля, че по-добър е терминът "идентичност".

Опитахме се преди малко с господин Кюранов да го преведем на някакъв език, за да стане ясно дали означава нещо от чисто законова гледна точка, но е много трудно. По някакъв начин "идентичност" се превежда на български.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Аз нямам възражения за "идентичност".

ПЛАМЕН БОГОЕВ: Едно малко пояснение, във връзка с дискусиата. Това, което господин Пирински сочи, е чл. 53 от същата глава. Но този чл. 53 го има на основание на чл. 15 от Пакта за икономическите, социалните и културните права. Това, което сега се предлага, се предлага на основание на чл. 27, но от Пакта за гражданските и политическите права.

Терминът "самобитност" в международноправната доктрина е русизъм, който не достатъчно точен. "Идентичност" е терминът, който е международноправния в тази област.

Подкрепям това предложение, което господин Красен Станчев току-що направи.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Подкрепям текста с поправката, която направи Красен Станчев, която е поддържана и от господин Кюранов. Повтарям, това е минимумът, за да се приобщим ние към международното законодателство.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Аз отново искам да ви припомня обсъждането в пленарната зала. Руският термин е "самобитност", а английският термин е "айдентити" - идентичност. Това е, което искате да вложим в допълнителния член, е американската гледна точка по въпроса. Дори не е гледната точка на Международната харта за правата на човека. Всичко това е формулирано в чл. 6 на нашата Конституция. Още един път ви го прочитам: "Всички граждани са равни пред закона. Не се допускат никакви привилегии или ограничения в правата..." Значи нито ограничения, нито привилегии.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: То е друго.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Не е друго. "... основани на раса, народност, етническа принадлежност (а не самобитност), пол, произход, религия, образование и т.н."

Това нещо вече го имаме един път формулирано в "Основните начала". Текстът е много хлъзгав. Разберете, това е американската гледна точка. Американците правят шести материал. В мене са. Мога в момента да ви ги покажа, че ние разрушаваме

етническата идентичност на турците, македонците и циганите в България. Един път приемем ли този текст, после не можем да се оправим затова, че турците ще искат в паспорта им да се пишат "турци", а народни представители като Владимир Манолов ще искат да им се запише в паспорта "македонец".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: То е друго.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Не е друго, същото е. Предлагам ви да отхвърлим категорично този текст.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Има една разпоредба, която беше чл. 5, ал. 5. С други думи, дали ще запишем 34 "а" или не, ние така или иначе ще трябва да го прилагаме.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: То е приложено в чл. 6.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Не е там, а в чл. 5, ал. 5.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Ние сме подлагани на натиск тъкмо затова, че България някак си страни от европейските ценности по отношение на правото. Ето ви един случай.

МАРИАНА ХРИСТОВА: Моята аргументация е точно обратната. Категорично съм против текста.

Пред мен е документът на Копенхагенското съвещание на Конференцията по човешките измерения, в което и ние сме една от страните. В чл. 31, 32, където се говори за етническа самобитност, откъдето е дошъл и този текст като редакция, става дума навсякъде за принадлежност на лицата към националните малцинства.

Ние приехме, че у нас нямаме национални малцинства. Определихме се като унитарна държава. Да приемем този текст означава да внесем най-малко едно съмнение унитарна държава ли сме или съществуват малцинства по смисъла на този Копенхагенски документ.

Така че по принцип аз възразявам, защото това сигурно е нарушение на структурата, която приехме, че у нас няма етнически малцинства.

Аз много моля все пак едно предложение, когато се прави, да бъде наистина коректно. Това е едно некоректно, според мен, предложение.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: То е отхвърлено вече един път.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Аз не искам сега да повтаряме дискусията, която имахме. Бих помолил госпожа Христова да се въздържа от думата "некоректни", такива квалификации.

МАРИАНА ХРИСТОВА: Аз нося отговорност за думите си, господин Бахнев.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Това е съвсем коректно предложение. Но аз искам да ви обърна внимание, че в началото на днешното наше заседание имаше такъв аргумент по един друг сходен въпрос, приличащи един на друг въпроси, това е, че, след като имахме недалечно минало и след като смятаме да се разграничим от това минало, включително и в Конституцията, то този текст, както каза господин Стоилов, може и да не допринася с нещо, но той е необходим именно и по тези причини. Освен това, че това е част от равенството на правата на човека, за което вече съм се аргументирал много пъти.

Моля ви се да имате предвид, че това е наистина същата категория, както е политическият плурализъм, както е и за вземане властта от една личност, или една партия и т.н., и т.н.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Мисля, че има място едно процедурно уточнение. Стана дума, че това предложение е направено на второто четене. Налага се такова процедурно уточнение.

Предложение, което е направено по време на второто четене и е отхвърлено, е покрито изцяло с вота, с гласуването.

Гласуването по време на третото четене по нищо не се отличава като мнозинство и кворум от това на второто четене. Тоест, предложения, които сега са направени, макар и скрепени с 40 подписа, ако са изцяло идентични с направените на второ четене, мисля, че нямат място да бъдат приемани и обсъждани. Това изрично не е казано в правилника, но то е чистата логика на всяка процедура.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Само тази логика, Емилия, ако "гръмне" там, и парламентът ще отиде наполовина. Това е невероятно, което се твърди тук.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: Това не е правилно.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това е съвсем по други причини. Аз тия правни аргументи ги знам.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Ама то е покрито с гласуването.

РЕПЛИКА: Това тълкуване по повод другите предложения не се появява.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Не, не, по всички, по абсолютно всички.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това тълкуване Емилия го прави в учебника.

Господин Пирински поиска думата.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Аргументът на госпожа Друмева е привидно правен, но по същество аз го подкрепям не от формални, а от същински съображения.

Преди малко дискутирахме икономическите текстове. Аз съм убеден в правотата на Икономическата комисия. Но дайте да си представим - ако този текст отново го внесем в пленума, какво ще възпроизведем? Убеден съм, че той ще бъде отхвърлен след тежко гласуване, много шум в залата и едно абсолютно ненужно изостряне на спора около този въпрос, по който трябва преди всичко да се стремим към спокойна дискусия по него.

Убеден съм, че в текстовете - и в първата, и в другите глави, по същество гарантират тази етническа идентичност в смисъла, в който господин Сотиров и другите господа я разбират. И същевременно ние чуваме от госпожа Христова в какъв контекст се употребява терминът "идентичност" в редица документи, и между-

народни, а и тълкувания, които господин Воденичаров ни напомни. И аз съм убеден, че хората, които предлагат този термин, нямат предвид онова, което би могло да се прочете в него.

Ето защо ги моля да бъде оттеглено това предложение.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Премянов поиска думата. След това ще дам думата и на господин Сотиров.

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ: Господин Ганев, това може би беше въпрос, който в началото трябваше да бъде поставен, но той кореспондира с един много важен аспект на днешната ни работа.

Аз, като технически организатор на подписването на някои предложения, се постарях добросъвестно и по надлежен начин да регистрирам направените предложения в рамките на сроковете, които са предвидени в правилника.

Имам чувството, че голяма част от предложенията бяха в нарушение на тая процедура и на вчерашното ни решение. И сега ни обременяват допълнително с неща, от които общо взето ние се самоосвободихме вчера с решенията, които взехме.

Много ви моля, проверете кои от предложенията до 20 ч. вчера са предложени, кои са заведени и регистрирани по надлежен начин.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: На това ще ви отговори госпожа Снежана Петрова, на която аз поръчах, и не само поръчах, а и гледахме. Никакво предложение след 20 ч. не се прие, поне чрез мен.

Господин Сотиров, Вие поискахте думата.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Това е една малко действително деликатна материя за конкретния момент, в който се намираме. Едно повторение не е излишно. Освен това тя е свързана и с международни пактове. Аз не виждам защо госпожа Христова сега трябва да ни тълкува международните пактове. Къде са нашите представители, които десет пъти ходиха там? Къде е Иван Генев, къде е Ирина Бокова да обяснят на Вашата парламентарна група как точно стоят въпросите, какви са препоръките, които тук ни се пращат? Как може така безотговорно да се говори! Сега пък аз малко ще нападам.

МАРИАНА ХРИСТОВА: Аз считам, че колкото до грамотност, всеки един от нас може да прочете пакта, господин Сотиров, и ако не е ходил в Турция.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Ами, налага се, изглежда, и да ни го обясни някой.

МАРИАНА ХРИСТОВА: Ангажименти не съм поела пред никого, но пактът е налице и всеки има възможност да го прочете и да направи изводи по него.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това словесно кокетство не е нужно тук.

Господин Стайков има думата.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Аз мисля, че след като в чл. 6 тези права по някакъв начин се гарантират, след като от друга страна действително има едно минало, спрямо което ние искаме да подчертаем това, че се различаваме и подобен принцип възприемаме по други въпроси, не виждам защо тогава и Румен Воденичаров така настоява точно този текст да отпадне. И аз съвсем честно бих го помолил именно с оглед и на това минало, което искаме все пак да подчертаем, че се отделяме от него, да оттегли съпротивата си по този текст.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Пирински има думата.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Въвежда се едно ново понятие, господин Стайков, - понятието "етническа идентичност". Това не е повторение на нещо, което се съдържа. Навлизаме в една нова територия. Това е друга тема. "Самобитност" и "идентичност" са неща, които ни вкарват в един друг клас проблеми.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Господин председател, може ли да дам една справка?

Тълкуването на термина "национални малцинства", което е било направено в материалите на три конференции, които са последвали Конференцията в Копенхаген, е следното: че това включва етнически, езикови и религиозни малцинства, наред с националните малцинства.

Преди да имаме окончателни резултати от сегашната конференция в Женева на експертите и най-паче Конференцията в Москва, която ще бъде тази есен, ние може да тълкуваме това нещо като включващо освен националните, етнически, езикови и религиозни малцинства или групи.

Що се отнася до "идентичност" като ново поле, то не е ново поле, то се отнася до правата на човека. Думата е наистина чужда, трудно може да се преведе. Например, в една брошурка,

44

която излезе в Холандия, аз писах "самосъзнание" и то е преведено "идентичност".

Тук не върви "самосъзнание". Може да употребим термин, който е употребен два пъти в Конституцията, а именно "етническа принадлежност".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Корнезов има думата.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Колеги, само информативно, но това е, за да се ориентираме. При гласуването на второ четене текстът е бил предложен в следната редакция: "Етническата идентичност на всеки гражданин се зачита и защитава от закона. Насилствената асимилация не се допуска." Това е текстът, който е гласуван. При гласуването от 268 народни представители, 90 - за, 137 - против и 41 въздържали се. Това е бил резултатът.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Може ли една справка да дам?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Не, след справката...

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Не, не, справката е една хубава справка, също полезна.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Но Вие давате все справки.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Да, справки, за съжаление, налага се. Например в чл. 3 може ли да кажете колко гласа е получило "официалният език в републиката е българският" и следователно отпадане на втората половина?

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Втората алинея е нова алинея. Това е нов текст поначало.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Аз питам за това нещо.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Богоев, една дума и приключваме.

БОГОЕВ: Съвсем кратко, тъй като се твърди следното: недискриминацията и равенството пред закона са единствената и достатъчна защита за правата на лицата, принадлежащи към етнически групи. Това просто не е вярно, защото това е едната страна на проблема, наречен "права на тези лица".

С други думи да го кажа, за да бъде ясен: на тези лица трябва да бъде гарантиран такъв обем от права, който се гарантира и на лицата, принадлежащи на мнозинството. Но наред с това, поради тяхната специфика, трябва да им се гарантира възможността да я съхранят и развиват тази културна специфика. За това става въпрос.

Чл. 53, ал. 2 съществува на основание чл. 15 от Пакта за икономическите, социалните и културните права. А чл. 27 от Пакта за гражданските и политическите права е просто нещо много различно. Това е достатъчна уредба за този въпрос. А вие твърдяте нещо друго, господин Пирински, - това, което преди малко говорихте.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Кулишев и приключваме.

ЛЮБОМИР КУЛИШЕВ: Не бива да се съжاليا, че нещо, което е съвсем естествено и нормално, - всеки да може да казва какъв е, да обявява своята идентичност, този въпрос така беше политизиран у нас, че вече става наистина много трудно да го решим. И на мен ми се струва, че при ситуацията, която сега се създаде, ако тоя въпрос се внесе в пленума, ще се създаде много трудно положение. Защо, защото ще се отхвърли. А трябва да ви кажа, понеже често съм защищавал пред международни форуми положението у нас по правата на човека, например по расовата дискриминация, там искат да знаят имат ли гражданите свобода да са изявили своята самоличност. Тук става "идентичност", а то е същото - "самоличност". И ако имаме една такава разпоредба, според мен би било по-добре. Но съпротивата срещу тая разпоредба вече създаде една много трудна ситуация.

Струва ми се, че трябва да се прибегне към следното: да се направи един опит в една парламентарна група, като се обясни положението с оглед тази разпоредба, която, в края на краищата, е нещо, което е очевидно и никой не може да го отрече, ако може да се приеме.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Едно допълнение, ако позволите, господин Ганев.

Систематичното място, според мен, ще бъде на 53, ал. 2, предложеният 34 "а". "Етническа идентичност на гражданите се признава и защитава от закона. Насилствена асимилация не се допуска." да стане ал. 2 на 53. Това е чисто тактически. Там разпоредбата не е отделена, но я има и влиза в другия текст.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Прочети го, това ни дава една идея.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Всеки има право да се ползува от националните общочовешки и културни ценности, както и да развива своята култура в съответствие с етническата си принадлежност."

Това е текстът. И допълваме: "Етническата идентичност на гражданите се признава и защитава от закона. Насилствена асимилация не се допуска."

Мисля, че текстът звучи стройно и в контекста на предишната алинея един Конституционен съд би могъл да отстои по-добре тезата, отколкото ако го отделим като отделен текст.

МАРИАНА ХРИСТОВА: Подкрепям предложението на господин Павлов, защото, сложено към чл. 53, тази идентичност добива цветовете само на култура. Защото този член предвижда именно културни права. Но вече въпросът за асимилацията там мисля, че няма място. Да стигне до "асимилацията".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Няма място и то трябва да бъде отделено. Аз също ги отделих на две изречения.

Господин Пенев има думата.

ПЕНЕВ: Не би следвало обаче терминологично нещата да ги раздвояваме. Би следвало, щом продължаваме 53, да употребяваме термина "етническа принадлежност", а не "етническа идентичност", тъй като може да се използва различно тълкуване.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: И още по-добре тогава, ако говорим там за принадлежност. И това да продължи със същата терминологична логика. Съгласни ли сте?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Да.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Къде ще отидат гаранциите от асимилацията?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Може и тук.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Като пазиш културата, ти практически позитивно препятствуваш асимилацията.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Аз не разбрах и искам да запитам председателя къде ще отиде текстът за насилствена асимилация - ще се върне ли там?

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Няма да го има този текст.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Нека да остане.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: И тук може да остане, не е проблем. Господин Станчев има думата.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Става дума за различни права, според мен - едното е правото на съществуване на особени етноси, което очевидно в нашия парламент не може да бъде прието от две трети от мнозинството и от една трета от малцинството. Това показаха

последните данни от гласуването.

Аз смятам, че текстът може да си бъде чл. 34 "а", с една известна пропаганда, която, примерно, аз мога да гарантирам, че ще направя в рамките на малцинството. Но доколкото виждам, такава пропаганда никой от мнозинството не е готов да направи пред тяхната парламентарна група.

Тези неща така или иначе ще бъдат бомба със закъснител. Аз смятам, че трябва да се решат просто и ясно с гласуването на този текст.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Проблемът за насилствената асимилация, ако искате, мисля, че няма никаква пречка да го върнем. Той беше в чл. 28, ал. 1, където се казва, че никой не може да бъде подлаган на мъчения, на унижително отношение и на насилствена асимилация. Това може да се включи там. А чл. 53, ал. 1 да остане в тази алинея, както предложи господин Павлов, като се каже: "и да развиват своята култура в съответствие с етническата си принадлежност, която се признава и гарантира."

РЕПЛИКА: Господин Ганев, аз се извинявам, че взимам така думата, но чл. 28 говори за едно много различно право на човека, различно от това, за което тече дискусиата сега. Нека изкуствено да не присаждаме нещата.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Ясно.

Господин Миланов, ако има кураж, да си каже мнението, давам му думата "асимилацията" къде да отиде.

МИЛАНОВ: Аз мисля, че "асимилацията" може да остане и тук.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: И аз така мисля, ако го залепим към 53 обаче.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Не върви в културата да говорим за насилствена асимилация.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Мисля, че сме близко до решението. Така раздвоен членът - "асимилацията" да отиде отпред, а "етническата принадлежност" - отзад, ще бъде разрешение. Затова аз моля господин Красен Станчев да не настоява за отделен чл. 34 "а".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Напротив, той каза, че там би могло. Ако се развие той, пречка няма.

Господин Обретенов има думата.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Аз съм за този компромис. Макар че господин Красен Станчев е прав и аз съм зад неговото становище,

но ще гласувам им за компромиса.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Красене, в 53 това може да отиде.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Това е един голям компромис от наша страна, господа.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Павлов иска да направи предложение.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Ако търсим систематичното място на второто изречение - "Насилствена асимилация не се допуска.", аз ви предлагам да помислите за разпоредбата на чл. 56, ал. 2.

Ал. 1 (чета): "Основните права на гражданите са неотменими."

Ал. 2 - "Не се допуска злоупотреба с права, както и тяхното упражняване, ако те накърняват права и законни интереси на други." И тук допълваме: "Насилствена асимилация не се допуска." (Реакция на неодобрение.)

РЕПЛИКА: 28 член няма нищо общо с насилствената асимилация.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Росен Хубенов има думата.

РОСЕН ХУБЕНОВ: Аз бих искал да направя едно принципно противопоставяне на предложенията към чл. 56 да се отнесе досега обсъжданата материя, защото това са регламентации от съвсем различен характер и не би трябвало чл. 56, който е ключът към цялата глава втора, охраната на цялата глава втора, пряко да се свърже с етническият проблем. Затова се противопоставям на включването в чл. 56.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Предложение, около което ако се обединим, ще има време, това е чл. 53, и всеки да разговаря с парламентарните си групи. Но струва ми се и че текстът е коректно намерен.

Отворете чл. 53, ал. 1: "Всеки има право да се ползува от националните и общочовешки културни ценности (това е текстът досега още), както и да развива своята култура в съответствие с етническата си принадлежност, която се признава и гарантира от закона." Даже това е силно казано.

Ако този текст тук и някой намери къде да не го насилват и в коя къща, тоя друг въпрос да бъде.

Който е за това, което прочетох току-що, като проблемът за насилствената асимилация след минута ще видим, моля за гласува.

Има ли против? - Няма. Въздържали се има ли? - 2.

ПЛАМЕН БОГОЕВ: Конкретно предложение за това, което ще говорите - за асимилацията, за да решите компромисно нещата. Текстът е на чл. 53, който току-що се гласува, с една запетайка да продължи така: "без да се допускат опити за асимилация против волята им".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: "Опити" не може, това е наказателно право.

ПЛАМЕН БОГОЕВ: След като законът признава и гарантира етническата идентичност, тук трябва да кажем, че против волята ми не следва да се допуска нищо друго.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Пламене, ти си един добър юрист. Щом законът гарантира това, как искаш сега обратното, което е извън закона?!

ПЛАМЕН БОГОЕВ: Нашият закон и 1984 г. гарантираше нещо, но то стана.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Но то е друго. Говорим за правова държава и за Конституция.

Аз искам да ви помоля, вижте в системата на 28, колкото и да ви се вижда необичайно, все пак ще стои на територията на Конституцията. Какво лошо има?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Искам да кажа няколко аргумента за предложението, което направих, че все пак най-уместно е да стои в 28, както беше, като сложим, и прибавим думите "насилствена асимилация". "Никой не може да бъде подлаган на мъчения, на жестоко, безчовечно и унижително отношение, както и на насилствена асимилация."

Защо казвам, че мястото все пак е по-добре да бъде тук? Защото насилствена асимилация не трябва да се допуска не само по етнически признак. Може да става дума за насилствено асимилиране на лица, които имат определени убеждения, които имат някакви други възгледи. Така че проблемът надхвърля въпроса за етническата принадлежност, но и се включва в него.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Един аргумент да ви кажа. За мен важното е да го има на територията на Конституцията. Не търсете толкова перфекционизъм в тази работа.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Не е въпросът за перфектност или търсене на нещо особено. Ако всички са съгласни на чл. 28, то поне в отделна алинея. Просто тези думи, нищо друго - "Никой не може

да бъде подлаган на насилствена асимилация", както е тук.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Пак повтарям предложението, без вече повече да го аргументирам: ал. 1 на чл. 28 - "Никой не може да бъде подлаган на мъчения, на жестоко, безчовечно или унизително отношение, както и на насилствена асимилация."

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Защото "както" е все едно отделно изречение. Аз се обръщам към Бахнев, да знае, че стои терминът "както и". Значи фактически ново изречение и даже алинея.

Който е съгласен с това предложение, да гласува с вдигане на ръка.

Има ли против това предложение? - 2.

Аз искам да помоля приятелите на господин Дърмов и на другите подписали да защитят тази идея, представители на парламентарни групи да осветлят своите среди, за да може това, което всички приемаме тук, да премине.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Там има обаче още едно нещо, ако ми разрешите две думи. Защото предложението на Дърмов, което и аз съм подписал, засяга и изучаването в училищата.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: То е друг текст.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Просто бих предложил това нещо да не слиза долу. Тоест, аз мисля да не се занимаваме. Има Закон за образованието, има какво ли не. Аз бих апелирал да го оттеглим.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Именно за това предложение на господин Дърмов става дума - по чл. 35, ал. 2, да се добави за изучаването на езика в училищата.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Искам да повдигна един процедурен въпрос на базата на впечатленията си от това обсъждане по чл. 34 "а".

Наистина съществува една опасност да се "изяде" много парламентарно време.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Ако не го подготвим.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Да. Затова бих предложил да се помисли върху следната процедура. При положение, че по чл. 88 от правилника са внесени нормално предложения и тези предложения минават и през нас, да речем, представени от председателя на комисията или от докладчика, по-нататък да се процедира по следния начин: три минути аргументация от вносителите, три минути против, ако има такива, и никакви дискусии, като тази процедура се гласува

заедно с регламента долу. Съгласни ли сте на такова нещо?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Не само е разумно, а то ще бъде едно продължение на разсъждението, малко деформирано, на Емилия. Тоест, това са работи гледани, гласувани, но въпреси това 40 депутати считат така и така, това трябва да бъде.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: В смисъл всеки от четиридесетте по три минути.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Не, тези от четиридесетте ще си упълномощят свои представители, които най-аргументирано ще защитят тезата, зад която са подписали.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Даже може и да не защитят толкова, ако им се докладват аргументите.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: По чл. 36 господин Ахрянов е инициатор на едно предложение, с което пак се срещаме - "Никой не може да бъде принуден против неговата съвест да изпълнява военна служба с оръжие. Подробностите за алтернативна военна служба се уреждат чрез закон." Ние вчера решихме, че в чл. 58, ако не се лъжа, е дадена и възможността за друг вид служба.

РЕПЛИКА: Да се обясни все пак.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Ще се обясни. Аз това го аргументирах миналия път и беше разбрано.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: В чл. 58, макар че е тавтология, може би да употребим "алтернативна служба" - "Изпълнението на воинските задължения, условията и редът за освобождаването от тях или замяната им се уреждат със закон." Или да се обясни, че замяната - това е замяна с алтернативна служба, или пряко да се употреби "алтернативна служба".

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Имаме българска дума, защо да не си я оставим нея? Тя е изразена в проекта.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Защото знаменитата дума "алтернативна служба" ще я разбере всеки.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Тя има международно правно значение.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Това не е една глупост, това е едно повторение.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Идеята ми беше даже съзнателно да употребим тавтология. И то не заради някого, това е заради международните правни изисквания.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Понеже "алтернативна служба" съще-

ствува като международно понятие, за мен, ако го прибавим към замяната, няма нищо лошо. И текстът да стане: "Изпълнението на воинските задължения в условията и реда на освобождаване от тях или за замяната им с алтернативна служба се уреждат в закона." Законът ще каже каква е тя.

Който подкрепя това, да гласува. Има ли против? - Няма. Въздържали се? - 1.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Чл. 38, ал. 2 и чл. 39, ал. 2 - предлага се да отпаднат.

Предлага се ал. 2 на чл. 38 да отпадне, а ал. 1 да получи следната добавка: "Това право не може да се използва срещу основните права на гражданите". Мотиви:

1. Забраните са дадени в други текстове на проекта за Конституция също позитивно. Като защита на права те присъствуват в законодателството, включително в Наказателния кодекс.

2. В сравнение с чл. 54, ал. 1 и 2 на сегашната Конституция посочената алинея е крачка назад.

3. В съчетание с ал. 2 на чл. 39 се получава леко смекчена разпоредба на Закона за защита на държавата.

4. Новата разпоредба, при положение че се приеме, не би пречила да се издаде и закон.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Ако господин Красен Станчев си оттегли предложението с принципа "Крачка назад, но две напред".

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Не, точно тук ще засече.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Понеже аз в началото казах някои неща и господин Станчев отпрати обратно реплика, че няма аргументи, точно тук могат да се дадат аргументите, че основанията, които са дадени в 39 - за спиране или конфискация на печатно издание, са почти буквално присъстващи във всички други конституции. Така че в този смисъл ние не сме надхвърлили никакви други рамки, даже сме възприели възможно най-краткият срок от 24 часа.

А за чл. 38 мисля, че положението е сходно.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Дори не погледнах списъка на подписалите това предложение, за да разбера, че е предложение на господин Красен Станчев.

Господин Станчев, какъв Закон за защита на държавата! Четене Международната харта за правата на човека! Това е ограничение, което го има почти във всеки член на Международната харта.

Веднъж направихме компромис, измъкнахме от този текст "расова", "религиозна", "етническа" и не знам каква си вражда и оставихме само "вражда". Сега и това не Ви е достатъчно, нали?

Най-хубаво ще направите да си оттеглите предложението.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Не, няма да го оттегля!

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз призовавам за тона отново.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Аз се извинявам за тона, обаче твърде много станаха техните предложения вече.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Нека да станат, какво лошо има в това?

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Дайте да бъдем малко по-критични! Те "ядат" парламентарно време, а парламентарното време според един член на тяхната група струва пари. Той е председател на Атлантическия съюз.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: По предложението на групата от 40 депутати има ли други становища? То е най-напред за отпадането на 38, ал. 2.

ЛЮБЕН КУЛИШЕВ: Тези права и в пакта не са абсолютни, а са подложени на определени ограничения. Така че и тук е редно да фигурират ограниченията. Трябва да се види само доколко тия ограничения съответствуват на пакта.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Аз не чух дали Янаки прочете предложението за допълнение към ал. 1.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Това предложение е напълно достатъчно.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Кажете още веднъж как да бъде допълнението към първата алинея.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: "Това право не може да се използва в нарушение или във вреда на основните права на другите" или нещо такова.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Срещу основните права..."

КРАСЕН СТАНЧЕВ: След като Конституцията защитава правата... свободата на печата се формира доста дълго време и така или иначе етиката на печатните издания не може да бъде регламентирана с Конституцията в такъв преходен момент, в който живеем. Това е абсурд! Всичко може, обаче то няма да се спазва, нали!

РЕПЛИКА: Който не го спазва...

КРАСЕН СТАНЧЕВ: А тогава какво се получава? Тогава се получава именно... Спомняте ли си Закона за печата от 1937 г. с вариантите от Закона за защита на държавата? И Народното събрание ще носи отговорност за този текст.

ПЛАМЕН БОГОЕВ: Мисля, че господин Кулишев даде една много добра основа за компромис. Той каза: в пакта има ограничения, важно е да намерим мярата. И с оглед на това правя конкретно предложение: нека точката да се сложи след "конституционно установения ред".

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Прочетете предложението си.

ПЛАМЕН БОГОЕВ: "Това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на другото и за призоваване към насилствено изменение на конституционно установения ред."

Към извършване на престъпления, ако не се лъжа, по нашия Наказателен кодекс е престъпление. "Към разпалване на вражда" - моля да ме извините, но текстът е смехотворен. Каква е тази вражда? Много въпросителни има тук. Тези формулировки, които са твърде широки по своя смисъл, са и твърде опасни на това основание именно.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Ние съкратихме тези четири вида вражди и по този начин обезоръжихме Конституционния съд.

ПЛАМЕН БОГОЕВ: Защо след като Наказателният кодекс урежда тези хипотези като престъпления, да ги има и в Конституцията? Това е излишно и това е опасно.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Извинете, но грешите.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: В Наказателния кодекс се дава съставът.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Няма такъв състав.

ПЛАМЕН БОГОЕВ: Сигурен ли сте?

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Абсолютно сигурен съм.

ПЛАМЕН БОГОЕВ: Аз ще го взема и специално ще гледам днес да Ви го донеса.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Има така нареченото "подбудителство", което е форма на съучастие, но да не ви изнасям лекция по наказателно право тук.

ПЛАМЕН БОГОЕВ: Ето, госпожа Младенов ни сочи 162 и т.н. Моля ви, нека тя да вземе думата и да обясни също. Нека да говорим за нещата такива, каквито са.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Аз бих се съгласил с добавката, но тя е твърде ограничена, която господин Станчев предлага, защото излиза, че когато се призовава към насилствено изменение на конституционния ред, тогава какво става? Вие изпускате този СД/КП

момент. Ограничавате се само с това - да не може да се използва срещу основни права на гражданите, а не давате никакви гаранции тогава, когато имаме нападки или призоваване към насилствено изменение на конституционния ред. Ако има и такава добавка, бих могъл да подкрепя. Следователно аз съм за оставането на текста, така както е.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Вие, както се изказахте, струва ми се, че имате позитивно отношение към предложенията на господин Пламен Богоев. Така ли е?

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Точно така.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Аз искам да ви напомня само за втората поправка към конституцията на Съединените щати: "Носенето на оръжие се допуска, за да се защити конституционния установеният ред."

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз не разбрах какво предлагате.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Конституционно установеният ред ще се прави във всяка страна, само че разликата между Съединените щати и България е тази, че там аз мога да си взема и пушката, за да я браня.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: За конституционен ред никъде не се казва в тази добавка и тя е нещо друго. Моля ви се, ако и долу така ще манипулирате Народното събрание... Имало го в пактовете "конституционен ред". Никъде, в никой пакт няма "конституционен ред".

ЛЮБЕН КУЛИШЕВ: Вярно е, че в пакта няма термина "конституционен ред". Но има нещо, което нашите редактори тук са смекчили, а това е защита на националната сигурност и обществения ред.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Цитирам американската поправка - поправка номер две: "Тъй като за безопасността на всяка свободна държава е необходимо добре организирано опълчение, правото на народа да притежава и носи оръжие не може да бъде нарушавано."

КРАСЕН СТАНЧЕВ: А първата поправка е, че Конгресът не може да издава закони, които ограничават свободата на словото и печата.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Аврамов, нали искахте да подкрепите онова за конституционния ред, ако го споделяте?

ГЕОРГИ АВРАМОВ: Да, задължително, ние трябва да поставим един стабилен конституционен строй, а не партизани с пушки
2.

в ръцете да свалят строя, което вече е прецедент в тази страна. Но наистина трябва да се намери точният термин, коректният термин, който да намери конституционно установения строй.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Аз няма да взема отношение по същество в дискусиата, защото смятам, че тя излезе извън рамките на предложението. И аз моля да имате това предвид процедурно. Ние много дълго разисквахме преди това на второ четене и на първо четене този въпрос. Въпросът за враждата се изчисти в този текст. Сега ще моля господин Богоев да не го повдига отново. Ние сметнахме, че това общо понятие изчерпва всичко. Въпросът е за добавката, която господин Красен Станчев предлага. По това само би следвало да се помисли - дали не може да се включи в текста.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Не пречи да се издаде Закон за печата. Аз не мога да разбера защо държите с конституционния текст да решите всичко в момент, в който свободата на словото просто не се е формирала, няма правила на етиката и т.н. в тази област.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: И какво се предлага?

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Просто да се остави възможност този въпрос да се урежда със закон. Не всички забрани да бъдат дадени тук, защото няма да има свобода на словото в България. Това ясно ли е?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Възпроизведете добавката на господин Станчев, да чуем още веднъж.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: "Това право не може да се използва срещу основните права на гражданите." Това би следвало да дискутираме сега.

РЕПЛИКА: Това го има в чл. 56, ал. 2.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Защо дискусиата по този текст така много се пръсна? Първо, имаме едно предложение на господин Станчев и група втората алинея на чл. 38 да отпадне, като се допълни първата алинея. Красене, опитай се, ако възпроизведеш предложението си, още повече да го обогатиш, за да стане приемливо.

Моля, прочетете текста, който предлагате за чл. 38, ал. 1.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Пет минути и ще го прочета.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Вижте може ли да се включи и за реда. Това е по-важно.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Може ли да стане нещо такова: "Това право не може да се използва за призоваване към насилствена смяна на конституционния строй и срещу основните права на гражданите."

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това е предложение.

РЕПЛИКА: Но това не е достатъчно.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: За реда е достатъчно. Има го по-надолу, ще го видите. Сега въпросът е да се качи горе.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Аз ще дам само един пример, че и другите хипотези, които са предвидени, имат значение, защото може да не се нарушат права на гражданите, може да не се засяга конституционният строй и да има призоваване към извършване на престъпление.

РЕПЛИКА: Това вече е престъпление.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Да речем, призивът да не се плащат данъци чрез печата е именно такова призоваване към извършване на престъпление.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Колеги, аз подкрепям ал. 2 такава, каквато я разглеждаме днес, включително и с "конституционно установения ред", с "извършване на престъпление" и с "разпалване на вражда". И трите хипотези. Защо?

Конституционно установеният ред защитава държавната организация по принцип и като такава, установена в Конституцията.

Второ, "към извършване на престъпление" според мен трябва да остане, защото Конституцията е основният нормативен акт, който се възпроизвежда в законодателството в страната. Сега имаме един Наказателен кодекс, но ние имаме идея той да бъде развит съобразно новите условия.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: И може това да падне.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Така и не бива, защото сме приели международноправни елементи.

И, трето, "вражда". Колеги, нека като се позоваваме на Международния пакт за правата на човека, да помним, че там се правят тези четири деления - расова, етническа и т.н.

Аз искам само това да ви кажа: а какво е "Илинден" всъщност и не разпалва ли то вражда? Аз няма да се простирам в други организации.

Така че аз предлагам да се обединим и да приемем текста такъв, какъвто е, ако искаме наистина да съществуваме като държава в съвременния свят.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Понеже късно дойдохте, тези аргументи се изказаха. Въпросът беше, че господин Станчев поиска да направи едно предложение. Ще го чуем.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: С други думи, обявявам се против неговото предложение, ако трябва да бъде директна.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: По чл. 39 се предлага нова ал. 3: "Законът урежда организацията и контрола върху националните средства за масова информация и гарантира достъпа до тези средства на основните социални и политически групи."

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Господин Ганев, уверен ли сте Вие, че на България ѝ е необходим изричен закон за печата? Това е един принципен въпрос.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз лично не съм уверен.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Тогава да не го вписваме в Конституцията.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз мисля (това е лично мое мнение, но изкажете се и Вие), че това не е конституционна материя. Имате ли становище по това?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Материята е конституционна, защото четвъртата власт у нас за първи път има шанс да бъде уредена. Другите страни вече са го направили, защото отдават нужното внимание на нейното значение. Заедно с това си дават сметка и за това как тя може да въздейства.

ЙОРДАН АВРАМОВ: Все пак всяка нормална страна има закон за националното радио и телевизия. Така че ние при всички случаи ще приемем закон за тези институции.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Наричаме го в широкия смисъл - "за печата".

ЙОРДАН АВРАМОВ: Не, закон за телевизия и радио, много моля.

Така че този текст трябва да отпадне, защото - какво, закон за националната телевизия и радио изобщо няма да има, така ли?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Добре.

ГЕОРГИ АВРАМОВ: Много моля да отпадне текстът, ще бъде уредено със закон.

НОРА АНАНИЕВА: Гледам в контекста на предложенията на Красимир Премянов пак по чл. 39. Прочетете третата алинея - "Радиото и телевизията се намират под прекия контрол на държавата. Цел на тяхната дейност е обективно и при равни условия да се разпространяват информации и новини, а също така произведения на изкуството и културата." Текстът е точно от гръцката конституция.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Мисля, че този текст вече, особено по реда, в който господин Премянов го предлага, първо, ние общо взето говорим тук, че ще се опитваме да правим някакви национални радио и телевизия, контролът на държавата вече тук звучи по по-друг начин. И мисля, че този текст е прекалено конюнктурен, прекалено свързан само с днешния ден, за да го вкарваме в конституция.

Закон за националните радио и телевизия ще има, но ето и в текста тук, в Конституцията, приемаме, че председателите на радиото и телевизията се назначават от парламента. При това положение мисля, че няма смисъл да се надяваме на едно моментно състояние на политическата конюнктура в България. Затова мисля, че този текст е излишен. Има достатъчно ограничения, ако щете дори в Наказателния кодекс, които не могат да паднат, какъвто и парламент да се събере, за да вкарваме тук специално текста за организация и особено контрол.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Господин председател, аз само исках да обърна внимание, че в случай, че надделее мнението в залата в полза на тази добавка на ал. 3, аз смятам, че тя в никакъв случай не може да остане в тази редакция, освен думата "контрол", която може да предизвика много дебати в залата и ние не можем да ги съдържим. И главно това е краят на изречението. Такова дискриминационно отношение и да се каже, че гарантира достъпа на основните политически групи... Извинявайте, но не на основни политически групи, не на основни социални групи, не на други групи, не на гражданите - извинявайте, това не е възможно!

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Аз мисля, че този въпрос доста обширно го разисквахме вчера и го разрешихме в смисъл, че тази трета алинея не е необходима. Националното радио, телевизия 6.

и прочие масмедии непременно ще се уредят със закон, който ще уреди тяхната организация. Мисля, че госпожа Ананиева беше тук. Организацията непременно включва някакъв вид контрол.

НОРА АНАНИЕВА: Вижте един такъв вариант - "Организацията и дейността на националните средства за масова информация се уреждат със закон."

РЕПЛИКА: Ама не само националните, и другите се уреждат със закон.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Другите може и да не се уреждат със закон.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Когато обсъждахме идеята, ние сме казали в Преходните разпоредби, че ще се приеме такъв закон.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Разбира се, защо ви е повече, там го има.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Понеже вчера, когато го разисквахме тук, в тази зала, стигнахме до разбирането, че предложението за ал. 3 ще бъде оттеглено. Това беше становището ни. Ако има друга промяна, това е вече друг въпрос.

ПЕНЕВ: Аз искам да кажа няколко думи в подкрепа на това предложение, разбира се, с малко по-друга редакция.

Мисля, че материя на Конституцията е да определи кои основни обществени отношения трябва да бъдат регламентирани със закон. Това са така наречените основни или конституционни закони. Затова и аз мисля, че тази материя като такава трябва да бъде уредена със закон и това трябва да бъде маркирано в Конституцията.

Предлагам текст, подобен на този, който току-що каза госпожа Ананиева, а именно: "Законът урежда организацията и дейността на националните средства за масова информация и достъпа до тези средства." Нищо повече по това, че тази материя и тези обществени отношения ще бъдат регулирани със закон. Но това трябва да се каже, защото иначе няма яснота по този въпрос.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Съгласни ли сте да ви напомня параграф 5 на Преходните разпоредби и задоволява ли ви той? "До създаването на нова законодателна уредба за Българската национална телевизия, Българското национално радио и на Българската телеграфна агенция Народното събрание осъществява правомощията, които Великото Народно събрание има по отношение на тези нацио-
7.

61

нални институти." Какво значи? Първо, че ще има закон и, второ, че дотогава ще действуват тия правила. Това е.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Ние вчера се разбрахме по този въпрос и повтаряме дискусиата.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Рискувам да стана досаден. Аз ще помоля госпожа Ананиева и господин Премянов да оттеглят предложенията си. Струва ми се, че и двамата бяха вчера и онзи ден на разискванията. Не бива сега да се поставя въпросът по начина, по който се изтъкна преди малко. Аз мисля, че не е сериозно, не е обмислено това твърдение, че понеже сега има нови предложения, затова да се поддържат вече оттеглените.

Ставаше дума за споразумение, да бъде точен, за това доколко тактично и доколко нетактично е да се интерпретира един въпрос. И понеже в момента моята свобода на словото е ограничавана, доказателства искате ли - аз ги виждам, не бих желал да изтъквам съображенията, които изтъкнах онзи ден. Но моля да си ги припомните, за да не става нужда да изтъквам вече цитирани неща и да се обединим около онова, което може да ни сближи, а не онова, което може да ни раздели.

КАЛИН ДИМИТРОВ: Аз не споделям становището, което вие изразихте, че в Заключителните разпоредби се урежда този проблем. Защото - до създаване на нова законодателна уредба. А докога? Въобще няма гаранция - днес, утре, след 10, след 15 години. И ако ние запишем чл. 39 така, както колегата Пенев го предложи, значи ще се включим в параграф 3 от Заключителните разпоредби, където се указва, че Народното събрание в срок от 3 години приема законите, които изрично са посочени в Конституцията.

Така че поддържам тази поправка, новата, по чл. 39, ал.3 в редакцията, която предложи колегата Пенев. Иначе ще оставим радиото и телевизията да приеме закон, може и след една година, може и след две, може и след десет.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Притесняваш се, Калине, от липсата на срок, така ли?

КАЛИН ДИМИТРОВ: Да.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Още веднъж протестирам срещу повтарянето на дебатите и моля тези, които вчера не са присъствували, да не повтарят тази дискусиа, защото тя беше много обширна вчера и с много доводи, и то не само правни, но и политически.

2

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Добре, кажете какво се предлага, за да знаем какво да правим в залата.

НОРА АНАНИЕВА: Господин Станчев, ако оттегли предишното си предложение...

КРАСЕН СТАНЧЕВ: А, не! Аз ви казах: абсурдно е да ограничите абсолютно това, което се ражда като свобода на словото в момента. Това няма да стане.

НОРА АНАНИЕВА: Господин Станчев, моля Ви, не правете никакви квалификации. В момента ограниченията на правата на словото са по отношение на нашата партия, пардон. В телевизията аз попадам само с писмена заявка от две седмици предварително. Това за Вас отнася ли се? Не се отнася. И това не е само мой проблем, това е проблем на една партия, която има мнозинство в парламента. И имайте предвид, че нещата са много по-сериозни.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: И за отлъчените също се отнася. Само за една друга категория имам впечатление, че не се отнася. Но ние също сме от отлъчените.

НОРА АНАНИЕВА: Така че недейте да правите подобни предложения. Аргументът ми е, за основните политически сили поне да имат право. Поне те да имат достъп, за това става дума.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Това не е проблем в момента.

НОРА АНАНИЕВА: Как да не е проблем?

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Обсъжда се принципен текст.

НОРА АНАНИЕВА: Аз ви цитиръм гръцкия закон. Вероятно са имали същия проблем. Хората са го решили. Затова аз предлагам: в 13 ч. ще докладвам на парламентарната група и ще преценим как да вървим..

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: И аз към това искам да прибавя: както и да се коментират текстовете, това нека за всички ни се отнася, но трябва да се пазим от редакции, които... Вижте второто изречение на господин Премянов: "Цензурата и всякакви предварителни ограничителни мерки, извън предвидените в тази Конституция, са забранени." Значи Конституцията предвижда и цензура. Това не може да мине като текст.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Просто искам да се обърна към господин Иванов и към господин Станчев. Малко ми е странна логиката, че приемането на закон ограничава свободата. За мен обратното разбиране важи - че законът ще ми гарантира свободата.

Сериозно е предложението на госпожа Ананиева евентуално да се оттегли и предложението, което тя защитава, и това, което Красен Станчев защитава. Искам да се обоснова.

Ние нямаме различия по същество кое гарантира свободата на словото. И аз съм съгласен с Красен Станчев, че трябва да има ясни регламентации, които да дават право и на тоя, който иска да упражнява това право на словото и на онзи, който може да се почувствува засегнат или застрашен от упражняването. И трябва да има баланс в тази работа.

Ние можем да тръгнем по двата пътя. Аз предлагам по вашия. Вие в чл. 5 от Преходните разпоредби казвате, че има норма, на която може да се стъпи. И аз съм съгласен, независимо от опасенията на Калин, да поемем тоя път. Но предлагам да оставим и достатъчно защита в тези втори алинеи, за които говореше и Янаки Стоилов, за легитимните интереси и на отделната личност, и на обществото да се защитят срещу едни свободи, които се гарантират. Затова виждам връзката между това, което в момента дискутираме, и онова, по което се предлага да се работи в преходните алинеи.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Иванов поиска да направи предложение за текст, може би. Да го чуем, преди да отидем по другите неща.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Предлагам едно уточнение на предложението на госпожа Ананиева и на господин Премянов, а именно алинеята да звучи така: "Свободата на словото не може да бъде ограничавана със закон." (Весело оживление)

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Очевидно остава това предложение, което се направи, в 13 ч. да се мисли цялостно.

Господин Станчев, Вие имате ли друго предложение?

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Предложението е: отпадат ал. 2 на чл. 38 и ал. 2 на чл. 39, като ал. 1 на чл. 38 получи добавката, че това право не може да се използва срещу основните права на другите. Тук е защитено и достойнство, и право на изказ и т.н., и всичко останало. Това е. Това не пречи да се издава, разбира се, закон. Но няма смисъл това да бъде точно закон, който трябва да се упоменава тук.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Господин председател, една реплика само. Апелирам към Вашето чувство за справедливост и балан-

сираност. Повярвайте, ако тръгнем по този път, който сега ни предлага господин Станчев, нямаше да сме на 35-ти член сега. Щяхме да спрем на 19-ти член. И по тези регулиращи функции на държавата в икономиката, и по социалните аспекти можехме да отстояваме тук...

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Даже по етническите проблеми и т.н.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Затова моля господин Станчев, разбирам съображенията му и убедеността му, че това трябва да стане, но от гледна точка, че работим заедно, го моля да не приема този ултимативен начин.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Но той не е ултимативен. В момента никой не е посочил никакви аргументи. Казва се в чл. 5, ал. 5, че международните споразумения, по които България е страна, имат примат над вътрешните.

Второ, казва се, че Конституцията защитава основните права. Каза се, че в други конституции има такива текстове. И тази добавка е също от друга конституция. Защо трябва да се вземе гръцката конституция, а не да се вземе американската конституция? Това не са аргументи.

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: След като всичко е казано, защо искате още и още в едно Ваше разбиране, което не се споделя от болшинството?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Тази дискусия, за да приключи, се отлага сега. Нека да видим чл. 40.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Член 40, към ал. 1 да се добави ново изречение: "Законът урежда получаването и предоставянето на информация чрез средствата за масово осведобяване, като взема предвид и изискванията на професионалната етика на журналистите."

НОРА АНАНИЕВА: Това се оттегля.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Член 40, ал. 2, която сега гласи: "Гражданите имат право на информация от държавни органи и учреждения, които представляват за тях законен интерес, ако информацията не е държавна или служебна тайна или не засяга чужди права." Да се заличат всъщност всички тези думи след "законен интерес".

Искам да добавя, че ние вчера заменихме думите "служебна тайна" с "или с друга, защитена от закона". Струва ми се, че това е най-доброто и да се обединим около него.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това е предложение, което и аз съм дал.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: По чл. 42, ал. 2, която гласи: "Редът за организиране и провеждане на събрания и манифестации се определя със закон" - да отпадне и да се добави към ал. 1 следното изречение: "Редът за събрания на открито се урежда със закон."

Тук проблемът беше, че за събранията на закрито не се предвижда разрешение. Но това много лесно можеше да се добави с една нова трета алинея, защото едно е общо да съществува ред за организиране и провеждане на събрания, друго е да не се изисква разрешение. Така че може да се прибави трета алинея, че за събрания, провеждани на закрито или в места, предназначени за публика, не се изисква разрешение.

КАЛИН ДИМИТРОВ: Мисля, че този спор е излишен, защото ал. 2 казва "Редът за организиране и провеждане на събрания (без да конкретизира на открито или на закрито) и манифестации се определя със закон." Ако ние добавим трета алинея, още един път пример регламентираме, че трябва някаква част от това със закон да го регламентираме.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Въпросът не е съвсем излишен. Напомням ви чл. 82 в Търновската конституция: "Жителите на царството имат право да се събират поначало без позволение (ал. 1). Събрания въвн от зданията, под открито небе, се подчиняват на полицейски правила.", т.е. по силата на закона.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Удовлетворява ли ви предложението, което беше направено? Да ви го прочета. Алинея 2 на чл. 42: "Редът за организиране и провеждане на събрания на открито и манифестации се определя със закон." То включва и другото, за което говорим.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Кому е нужна тази добавка? Колеги, пренася се абсолютно ненужно спорът от приемането на Закона за събранията, митингите и манифестациите тук, по Конституцията. След подписването на Пакта за правата на човека ние сме задължени да възпроизведем норма, която да казва, че редът за провеждане на събрания и манифестации се определя със закон, което е направено тук. Тук е чудесно направен текстът. Защо ни е нужно на нас "на открито и на закрито"? Търновската конституция е била приета пред 1948 г., а 1948 г. се формира Пактът за правата на човека.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Това, че се казва, че законът урежда събранията на открито, не означава, че по-късно не може да се яви закон за събранията на закрито. Защото това би означавало, че там, където не препращаме изрично към закон, изобщо няма закон, а не е така.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Препращането към закон не ми харесва.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Това е друга работа - че не ти харесва.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Ние на 70 места го правим това, господин Обретенов.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Става въпрос без разрешение по принцип да можеш да се събираш, а с разрешение тогава, когато е на открито.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: От Конституцията на този проект следва, че Народното събрание е длъжно да гласува закон за събранията на открито, както и на манифестации и т.н. Но то не е длъжно да приема закон за събранията на закрито.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Но може.

ВЛАДИМИР СОТИРОВ: Може, но аз ще кажа, че не е необходимо.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това е материята за правата и свободите. Никога не е имало спор, че на закрито, както ние казваме, не трябва да има никакви разрешения. Никъде не сме казали досега. Велко, недей сега ти със закон... Разбери ме добре, ти си специалист по проблемите на правата, да запазим тази сянка и в Конституцията за нещо, което и ти не споделяш.

Направено е предложение и то е направено аргументирано. Затова тук говорим с Янаки може ли да възстановим една идея, която я имаше и която изоставихме от гледище на повече, бих казал, икономия на текстове. Да направим ал. 3 на чл. 42 нова алинея: "За събранията, провеждани на закрито, не се изисква разрешение." Да бъде конституционен принцип. А редът, организацията да остане. Това е идеята.

РЕПЛИКА: Съгласни сме така.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Нека да го има. Даже на открито пак трябва да има някакъв ред и организация, но не се иска разрешение.

Приема се като трета алинея.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: По чл. 43, ал. 1, която сега гласи: "Гражданите могат свободно да се сдружават при условия, посочени в закона." Предлага се думите "при условия, посочени в закона" да отпаднат. Така се оказва, че без закон гражданите не могат да се сдружават. Много форми на това сдружаване не изискват закони. На второ място, режимът на регистрация е споменат в ал. 3 на същия член.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това е вярно. Законът определя, вижте го. Втора и трета алинея определят, а първата да бъде манифестиран текстът.

Да гласуваме за това, господа! Има ли възражения? - Няма.

Нали разбра, Дюлгеров, първата алинея до "сдружават". Но ограниченията са по-нататък.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: По инициатива на Петко Захариев се предлага във втора алинея да се допълни: "и изрично забранява прилагане на детски труд до 16-годишна възраст".

По повод на тази идея има още едно предложение - на господин Премянов, което е за самостоятелна алинея - "Държавата защитава децата от икономическа експлоатация. Със закон се определят минималната възраст и условията за полагане на труд от децата."

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Господин Ганев, в общите принципи определехме закрилата на детето. И това е общият принцип. Тук няма нужда.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Не само това, а прибавихме и "обществото".

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Вчера уточнихме една редакция в ал. 4 на чл. 51 - че никой не може да бъде подлаган принудително на лечение. Затова сега няма нужда да се внася.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Алинея 6 на чл. 46 да отпадне, а Снежана да намери писменото предложение, което се е загубило.

Който е за отпадане на ал. 6 на чл. 46, моля да гласува. Има ли против? - Няма. И въздържали се няма.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: По чл. 52 господин Първанов предлага да се променят редакционно нещата - вместо да се казва, че при определени условия е безплатно, да се каже, че при определени условия е платено. Ние вчера се разбрахме. Това има смислов

акцент, но не променя съдържанието на текста.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Помните ли колко трудно гласувахме този текст? Ето го чл. 52, вижте го: "Основното и средното образование са безплатни." Вие предлагате платено ли да бъде?

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ: Не, не, "В определени от закона условия образованието във висшите държавни училища е платено", както предлага господин Иван Първанов.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Така е. Аз мисля, че вие сте прави. То е въпрос на грешка даже тук.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Това е въпрос на принцип.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: А, не е въпрос на грешка, господин Ганев. Много разисквахме, имаше много против принципа за безплатно обучение във висшите училища. Само при определени от закона условия.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това е за основното и средното.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: За основното и средното няма спор. Става въпрос за висшето образование. И ние мисля, че го уточнихме с дискусията на второ четене.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Аз се извинявам много, но да няма грешки в 13,30. Отворете третата алинея на чл. 52. Става дума за второто изречение.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Тук се прави една принципна промяна - и висшето образование се включва по принцип като безплатно и се възприема пък обратното - че при определени условия може да е безплатно. Господин Първанов възприема обратния принцип. Може би ще се стигне пак до същото, но от различни изходни позиции.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: "При определени от закона условия образованието във висшите държавни училища е безплатно." Така да остане.

Следващият текст.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Член 54 - "Всеки гражданин има право на задоволително жизнено равнище, което му осигурява достатъчно храна, облекло и жилище."

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, това няколко пъти не успяваше поради общия си характер като формула.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Кой е вносителят?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Вълканов.

Велко, искам да те помоля много 15 минути преди заседанието това да не го поддържаш много настойчиво, в смисъл да го оттеглиш.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Господин Вълканов, и аз Ви моля.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Господин Ахрянов предлага в чл. 57, ал. 2 да отпадне, тъй като е в противоречие с чл. 36, ал. 1. Това е: "Религиозните и други убеждения не са основание за отказ да се изпълняват задълженията, установени с Конституцията."

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Нали го гледахме вчера?

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Какво решихте вчера?

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Да не го приемаме.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: На господин Ахрянов да му кажем, че го задоволяваме с изменението, което приехме към чл. 58. Алтернативната служба я включихме.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: С това приключихме по глава втора.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Госпожа Друмева, господин Дюлгеров, господин Живко Миланов ще останат тук и ще се направи докладът за 14 ч. много пестеливо, за да може предложенията да бъдат ясни, на базата на това, което тук е направено.

(Закрито в 13 ч. и 30 м.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ЗА
ИЗРАБОТВАНЕ НА ПРОЕКТ ЗА
НОВА КОНСТИТУЦИЯ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ:

Гиньо Ганев

Зала Запар

Ж

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Комисия по изработване на проект за
Конституция на България

9.30 з.

ПРИСЪСТВЕНА КНИГА

на4 юли..... 1991 г.

Председател

ГИНЬО ГАНЕВ

.....

Заместник-председатели:

ЛЮБЕН АНДОНОВ КОРНЕЗОВ

.....

СТОЯН ДИМИТРОВ ГАНЕВ

.....

ЕЛЕНА ПЕТКОВА КИРЧЕВА

.....

Секретар

ЯНАКИ БОЯНОВ СТОИЛОВ

.....

Ч л е н о в е :

1. АЛЕКСАНДЪР АСЕНОВ ДЖЕРОВ

.....

2. АЛЕКСАНДЪР ВАСИЛЕВ ЛИЛОВ

.....

3. АЛЕКСАНДЪР ТРИФОНОВ ТОМОВ

.....

4. АЛЕКСАНДЪР ЯНКОВ ДИМОВ

.....

5. АНГЕЛ СТОЯНОВ МОМОВ

.....

6. АТАНАС ГАНЕВ РАДЕВ

.....

7. ВАСИЛ ТРИФОНОВ ДОЛАПЧИЕВ

.....

8. ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ ИВАНОВ

.....

9. ВИКТОР ГЕОРГИЕВ ВЪЛКОВ

.....

10. ВЛАДИСЛАВ ЖЕЛЯЗКОВ ДАСКАЛОВ

.....

11. ГЕОРГИ ГЕОРГИЕВ ПИРИНСКИ

.....

12. ДИМИТЪР ГЕОРГИЕВ ДИМИТРОВ

.....

13. ДИМИТЪР ПЕТРОВ ЛУДЖЕВ

.....

14. ЕЛКА ГЕОРГИЕВА КОНСТАНТИНОВА

.....

15. ИБРАХИМ ТОСУН ТАТАРЛЪ

.....

16. ИВАН ЗАПРЯНОВ ГЛУШКОВ

.....

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Комисия за изработване на проект за Конституция
на Република България

ПРОТОКОЛ

На 4 юли 1991 г. се проведе заседание на Комисията за изработване на проект за Конституция на България при следния

ДНЕВЕН РЕД:

Обсъждане на направени предложения по проекта за Конституция.

Към протокола е приложен списък на присъствувалите.

Заседанието беше открито в 18,30 ч. и ръководено от председателя на Комисията Любен Корнезов.

- 0 -

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Идеята на Бюрото беше да се намери някакъв вариант за текст. Срокът беше снощи до 20 часа.

Миналият път широко дискутирахме по този въпрос. Стигнахме до убеждение, че само ал. 1 ни задоволява, че тя не изключва положенията за които някои много държат да бъдат включени изрично в Конституцията.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Относно "новото" предложение от Румен Воденичаров. Струва ми се, че това не е нова редакция. Предложението е направено преди три-четири дни, от Румен Воденичаров и други народни представители: "Използването на българския език в държавни учреждения, на митинги, събрания и манифестации е задължително".

Това, което долу гласувахме е с 53 подписа: "Използването на българския език в държавните институции и политическия живот". Идеята, която е вложена, е същата. Има и една друга редакция. Въпросът е ако срокът е пропуснат и не можем да го поставим на гласуване, ако Румен Воденичаров поддържа първата редакция с изброяването....

4.3

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Съгласен съм и тази редакция да се прогласува.

ТОДОР ЛЮЦКАНОВ: Мисля, че по процедурата беше важно да си изясним, а Комисията за изработване на проект за Конституция няма право да преценява предложението на 40-те народни представители и да го променя без тяхно съгласие. Друг е въпросът ако ги убедим да си оттеглят предложението или да го преправят.

В случая има две предложения. Най-напред дали двете предложения са поддържат? Вносителите ще стигнат ли до общо предложение или някой ще оттегли своето предложение. Юрий Борисов има предложение и той като че ли не го оттегля.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Юрий Борисов каза, ако се приеме предложението на Румен Воденичаров и другите народни представители, той оттегля своето предложение.

ТОДОР ЛЮЦКАНОВ: Тогава неговото предложение стои и идва след гласуваното предложение на Румен Воденичаров. Няма да има комбинация между двете предложения. Ако някой убеди носителите да оттеглят предложението, друг въпрос е.

РОСЕН ХУБЕНОВ: Вносителят може да възприеме редакцията, която му предлага комисията и да се съгласим с нея. Румен Воденичаров е внесъл редакция. Комисията предлага редакция долу. А тук се замазаха нещата, но това е текстът на комисията.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Не е така, не е точно.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Този текст е точка първа от първия текст на една работна група.

НОРА АНАНИЕВА: Това е текстът, който писахме с Вас.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Става въпрос, че когато ние говорихме по процедура, чий е текстът от процедурна гледна точка, текстът не е внесен от народните представители с 40-те подписа и следователно в залата не е това предложение. Затова питам кой? От процедурна гледна точка за мен случаят е такъв. Аз съм на мнение да апелираме към Румен Воденичаров да не настоява на своята поправка, която е тази, която четем: "Използване в държавните учреждения, на митинги, събрания и манифестации е задължително".

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ако Румен Воденичаров не го оттегли?

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Сега го оттеглям.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Ако се изкажат членовете на Комисията за изработване на проект за Конституция, може би той да помисли по този въпрос.... Аз ще ви кажа, че този текст не е съвършен и даже не е в интереса, който се преследва от този текст.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Дай съвършен текст.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Знаеш, че сега е невъзможно аз да представя този текст. Може да разсъждавам по този текст, може би частно да му обясня, този текст не обслужва дори целта, която Румен Воденичаров преследва.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: "Той е задължителен в държавното учреждение и при упражняване на основни политически права".

СПАС МУЛЕТАРОВ: След като една група от 40 души е направила предложение и спазва необходимите срокове, няма пречка да бъде прието или отхвърлено това предложение, тя да го измени или да предложи ново съдържание, нова редакция. Тук по същество не се променя смисъла.

МИРОСЛАВ ДЪРМОВ: По същество е променен смисъла. Къде е гаранцията, че тези 40 души ще подкрепят новата редакция?

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Те вече я подкрепиха.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Предложението на Румен Воденичаров стои. Предлагам комисията ако може да подготви нов текст, компромисен или сборен между двете, или да се гласува новото предложение на групата.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Случаят Воденичаров е аналогичен на случая Красен Станчев. Красен Станчев предложи текст и след това се промени.

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: По същество да умуваме. Нека Воденичаров да прецени още един път предложението си: "Езикът обявен за официален, е задължителен за много места и за общуването между много хора при различни поводи. Както вие предлагате с това изброяване, се стеснява задължителността на официалния език. И всеки може да прави довод: аз не съм в сферата на политиката, значи официалният език не е задължителен за мен там.

Например, в магазин за хранителни продукти.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Може аз да си говоря на турски.

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Аз като българин като отида и ако продавачът от етническото малцинство каже: "Аз не зная български". Мисълта ми е, че с това изброяване се ограничава задължителността на официалния език. Редакцията дава много разширително,

задължително прилагане на българския език. Аз като длъжностно лице в дома на хора от етническата общност може да искам на български да се говори, на български да говорят в техния дом.

Предлагам да не се променя формулировката, защото материалната е много разнообразна.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ние като Комисия за изработване на проект за Конституция не можем да го отхвърлим, ако Воденичаров го поддържа.

Коя формулировка да предложим долу? Старата ли? Коя?

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Аз се съгласих с новата формулировка.

Във всички случаи долу трябва да се подложи на гласуване.

РОСЕН ХУБЕНОВ: Как ще излезем от процедурния капан? Имаме две предложения, които ще гласуваме. Ние като комисия можем да ги обединим и така да приключим с всички опасения: "Използването на официалния език е задължително както на събрания, митинги и манифестации и други случаи, уредени със закон".

МИРОСЛАВ ДЪРМОВ: Тогава трябва да променим всички останали актове, където да се отбележи.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Юлий Бахнев не е ли склонен да се върнем към предложението на работната група: "В държавните учреждения и в политическия живот"?

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Изходът от дискусиите и разискванията е бил да остане първото предложение в бившия чл. 3 на проекта. И това е постигнато от всички участници при изработването на текста.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Не може да игнорираме волята на 40-те народни представители, които правят предложение.

Коя редакция да предложим долу?

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Да гласуваме още един път редакцията, гласувана с 223 гласа "за", а именно: "В политическия живот и държавните институции".

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Не може, не е минала през Комисията за изработване на проект за Конституция.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Другата редакция е: "Митинги, събрания и манифестации".

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Това е единствено логично от процедурна гледна точка.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Първо, спорът се води до равнище дали да има въобще допълнение към първото изречение. Решава се да има такова допълнение.

Румен Воденичаров предлага: "Събрания, митинги и манифестации".

Търси се формула за "политически живот".

Това не е компромис между това да има и да няма, защото във формулата "политически живот" е абсурден текст, не е определен и може да се влага широко съдържание. Трябва да останем само с първото изречение. Не е приемливо да се обсъжда варианта: "За държавните институции и политическия живот". Ако ще се гласува, да бъде: "Събрания, митинги и манифестации", макар че това е вече много неопределено, специално за събранията. Но все пак е по-конкретно и по-определено, отколкото "политически живот".

ГЛАС: При това положение да не бъде официален език в държавните учреждения.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Приема се първото изречение безусловно: "Официален език е българският". Проблемът е да има ли второ изречение. Независимо от всичките ми възражения, по-чисто ще бъде да се говори за "държавни учреждения, митинги, събрания и манифестации", макар че "събранията" трябва да се уточни допълнително, за кои събрания става въпрос.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Които са описани в Закона за митингите и манифестациите.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Не е редно Конституцията да изхожда от закона.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Законът ще бъде изменен според Конституцията.

РОСЕН ХУБЕНОВ: Вносителите на второто предложение ако заявят, че не го оттеглят и държат да се гласува, как ще реагира комисията? Първото предложение набира две трети и второто предложение - също две трети?

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Юрий Борисов заяви, ако се приеме предложението на Румен Воденичаров, той оттегля своето.

МИРОСЛАВ ДЪРМОВ: Които са гласували за първото, да не гласуват за второто.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Понеже тук не можем да стигнем до единно мнение за становището на комисията, безспорно е първото изречение. Оттук нататък комисията може да предложи на гласуване предложението на Румен Воденичаров: "Държавни учреждения, събрания, митинги и манифестации" и ако Юрий Борисов не си оттегли предложението,

да гласуваме и него. Друг изход няма.

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Едно събрание на ...

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Това не е политическо събрание.

ТОДОР ЛЮЦКАНОВ: Подкрепям процедурата, предложена от Стайков, да се предложи предложението, което беше направено официално вчера.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Предлагам да не го внасяме днес, а да продължим нататък, за да отхвърлим още каквото можем, за да имаме време да помислим още малко и тогава да го внесем.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Комисията със собствен текст няма да излезе, следователно, остават текстът на предложителите, който не е съвършен. Но да гласуваме пак този текст, докато Юлий Бахнев и Дърмов са тук...

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Единствената възможна процедура е, която предложи Стайков и Люцканов, да се прегласува това, което предложи Румен Воденичаров, ако той го е предложил с необходимото число подписи.

Много от гласуващите разбраха, че това е предложение на Комисията за изработване на проект за Конституция. Това доведе до объркване.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Решаваме, че трябва да се прогласува. Ще се предложи текст с изброяването: "Използването на български език в държавни учреждения, митинги, събрания и манифестации е задължително".

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Предлагам да приемем предложението на Николай Тодоров днес да не правим предложение.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Възразявам категорично, да не прескачаме този камък, защото ще дойдем до нов камък... Бихме могли да пет минути да отхвърлим този член, веднъж вече сме го гласували.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Идеята на акад. Тодоров е съвсем ясна, този въпрос да остане накрая.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Преди да започнем втора глава, да приключим с текстовете на първа глава.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Така или иначе, сме нарушили това.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Имаме още седем текста.

ТОДОР ЛЮЦКАНОВ: Нека този да бъде осмият текст, но днес да го разгледаме.

ПРЕДС. ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Решаваме че ще продължим с чл. 34 и т.н. До края на главата са седем-осем текста. И след като приключим с глава втора, се връщаме на чл. 3, ще прогласуваме съдържанието с израза: "митинги, събрания и манифестации".

Закривам заседанието.

(Закрито в 19,00 ч.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА ПРОЕКТ
ЗА КОНСТИТУЦИЯ:

(Любен Корнезов)